

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Bakalářská práce

**Formování orgánů místní samosprávy v obci Uhlířské
Janovice**

Matěj Voženílek

©2024 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Matěj Voženílek

Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

Formování orgánů místní samosprávy v obci Uhlířské Janovice

Název anglicky

The process of Setting Up the Local Government in the Municipality of Uhlířské Janovice

Cíle práce

Cíl práce spočívá ve zjištění faktorů ovlivňujících způsob formování orgánů místní samosprávy v obci Uhlířské Janovice. Dílčími cíli práce bude v rámci zvoleného tématu: 1. Charakterizovat hlavní socioekonomické ukazatele obce a vyhodnotit jejich vliv na vývoj a fungování místní samosprávy. 2. Identifikovat aktéry politického procesu v obci (lokální politické subjekty, zájmové skupiny, podnikatelské subjekty apod.) a analyzovat jejich vzájemné vztahy. 3. Definovat charakter rozhodovacího procesu místní samosprávy na základě lokálních koaličních a politických vztahů.

Metodika

Cíl práce spočívá ve zjištění faktorů ovlivňujících způsob formování orgánů místní samosprávy ve městě Horažďovice. Dílčími cíli práce bude v rámci zvoleného tématu: 1. Charakterizovat hlavní socioekonomické ukazatele obce a vyhodnotit jejich vliv na vývoj a fungování místní samosprávy. 2. Identifikovat aktéry politického procesu v obci (lokální politické subjekty, zájmové skupiny, podnikatelské subjekty apod.) a analyzovat jejich vzájemné vztahy. 3. Definovat charakter rozhodovacího procesu místní samosprávy na základě lokálních koaličních a politických vztahů.

Doporučený rozsah práce

30 – 40 stran

Klíčová slova

Uhlířské Janovice, komunální politický proces, volební strana, lokální stranický systém, komunální koalice

Doporučené zdroje informací

- BALÍK, S. Komunální politika : obce, aktéři a cíle místní politiky. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2908-4.
- BERNARD, J. Samospráva venkovských obcí a místní rozvoj. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2011. ISBN 978-80-7419-069-8.
- BUBENÍČEK, V.; KUBÁLEK, M. Charakter lokální politiky v suburbálním politickém prostoru . In: Acta Politologica, 4 sv. 3 č., 2012, ISSN 1803-8220.
- BUBENÍČEK, V.; KUBÁLEK, M. Konfliktní linie v malých obcích. In: Acta Politologica, 2 sv. 3 č., 2010, ISSN 1803-8220.
- ČMEJREK, J. – BUBENÍČEK, V. – ČOPÍK, J. Demokracie v lokálním politickém prostoru : specifika politického života v obcích ČR. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3061-5.
- ČMEJREK, J. Participace občanů na veřejném životě venkovských obcí ČR. Davle: Alfa Nakladatelství, 2009. ISBN 978-80-87168-10-3.
- OUTLÝ, J. Volby do zastupitelstev vývoj a souvislosti. Politologická revue č. 2, 2003, s. 17- 44.
- ŘÍCHOVÁ, B. Úvod do současné politiky. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-628-4.
- ŮPTNER, P. Komunální koalice a politické modely. Politologická revue č. 2, 2004, s. 80-101.

Předběžný termín obhajoby

2022/23 LS – PEF

Vedoucí práce

PhDr. RNDr. Michal Kubálek, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra humanitních věd

Elektronicky schváleno dne 7. 6. 2022

prof. PhDr. Michal Lošťák, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 24. 11. 2022

doc. Ing. Tomáš Šubrt, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 06. 11. 2023

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Formování orgánů místní samosprávy v obci Uhlířské Janovice" jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autor uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 15.3.2024

Poděkování

Rád(a) bych touto cestou poděkoval PhDr. RNDr. Michalu Kubálkovi PhD. za pomoc při vypracování této bakalářské práce.

Formování orgánů místní samosprávy v obci Uhlířské Janovice

Abstrakt

Cílem práce je popsat fungování samosprávy v obcích České republiky. Teoretická část je zaměřena na definici jednotlivých pojmů, popsání volebních systémů, toho jak se tvoří a fungují koalice a zároveň popis jejich rozdělení. Praktická část popisuje a charakterizuje fungování politických procesů a tvorby zastupitelstev, koalic a konfliktní linie v obci Uhlířské Janovice. Zároveň zpracovává ukazatele města a to jak socioekonomické, tak i ty demografické.

Klíčová slova: Uhlířské Janovice, samospráva, komunální politika, lokální politický prostor, veřejná správa

The process of Setting Up the Local Government in the Municipality of Uhlířské Janovice

Abstract

Keywords: Uhlířské Janovice, local government, municipal politics, local political space, public administration

The aim of this thesis is to describe the functioning of local government in the Czech Republic. The theoretical part is focused on the definition of individual terms, description of electoral systems, how coalitions are formed and how they function, as well as their division. The practical part describes and characterizes the functioning of political processes and the formation of councils, coalitions, and conflict lines in the municipality of Uhlířské Janovice. It also elaborates the indicators of the town, both socio-economic, and demographic ones.

Obsah

1 Úvod.....	11
2 Cíl práce a metodika	12
3 Teoretická část práce	13
3.1 Veřejná správa a územní samospráva	13
3.1.1 Typy obcí.....	13
3.2 Obecní orgány	14
3.2.1 Zastupitelstvo obce	14
3.2.2 Starosta obce	15
3.2.3 Rada obce.....	16
3.2.4 Obecní úřad a tajemník obecního úřadu	16
3.2.5 Výbory zastupitelstva	16
3.3 Komunální volební systém.....	17
3.3.1 Funkce voleb.....	17
3.3.2 Volební systémy	17
3.3.2.1 Volební obvod	18
3.3.2.2 Forma kandidatury.....	18
3.3.2.3 Struktura hlasu.....	19
3.3.2.4 Uzavírací klauzule	20
3.3.2.5 Volební formule.....	20
3.3.3 Volební systém v komunálních volbách.....	21
3.4 Volby do zastupitelstva obcí v České republice	22
3.5 Lokální politické stranictví	23
3.5.1 Fenomén nezávislosti.....	23
3.6 Komunální konfliktní linie.....	24
3.7 Komunální politické koalice	25
3.7.1 Typologie koalic dle Balíka	25
3.7.1.1 Minimálně vítězně ideově propojené koalice.....	26
3.7.1.2 Minimálně vítězně ideově nepropojené koalice	26
3.7.1.3 Velká koalice	27
3.7.1.4 Nadměrně ideově propojená koalice	27
3.7.1.5 Nadměrně ideově nepropojená koalice	27
3.7.1.6 Široká koalice	28
3.7.1.7 Všestranická koalice.....	28

3.7.2	Typologie koalic dle Jüptnera.....	28
3.7.2.1	Nejmenší obce (NO).....	28
3.7.2.2	Obec menší střední velikosti (MSO).....	29
3.7.2.3	Obec větší střední velikosti (VSO).....	29
3.7.2.4	Největší obce (NM).....	29
4	Praktická část	31
4.1	Charakteristika obce.....	31
4.1.1	Historie obce.....	31
4.2	Demografická analýza.....	32
4.2.1	Počet obyvatel.....	32
4.2.2	Celkový přírůstek.....	34
4.3	Socioekonomická analýza.....	36
4.3.1	Nezaměstnanost.....	36
4.3.2	Ekonomická aktivita.....	36
4.4	Charakter zástavby.....	37
4.5	Rozpočet obce.....	38
4.5.1	Rozpočet v roce 2020.....	38
4.5.2	Rozpočet v roce 2021.....	39
4.5.3	Rozpočet v roce 2022.....	39
4.6	Politici aktéři v obci.....	41
4.7	Komparace výsledků v letech 2010-2022.....	42
4.7.1	Volby do zastupitelstva 2010.....	42
4.7.2	Volby od zastupitelstva 2014.....	43
4.7.3	Volby do zastupitelstva 2018.....	45
4.7.4	Volby do zastupitelstva 2022.....	46
4.7.5	Shrnutí výsledků v letech 2010-2022.....	48
4.7.6	Porovnání s Jüptnerovou typologií koalic.....	49
4.8	Analýza rozhovorů.....	50
4.8.1	Charakteristika obce.....	50
4.8.2	Vize a problémy v obci.....	50
4.8.3	Konflikty v obci a politické konflikty.....	51
4.8.4	Volení rady a vývoj politických stran.....	52
4.8.5	Identifikace respondentů.....	52
5	Závěr.....	54
6	Seznam použitých zdrojů	56
6.1	Literární zdroje.....	56
6.2	Internetové zdroje.....	56
6.3	Zákony.....	57

7 Seznam obrázků, tabulek, grafů a zkratk.....	58
7.1 Seznam obrázků	58
7.2 Seznam tabulek	58
7.3 Seznam grafů.....	58
7.4 Seznam použitých zkratk.....	59
Přílohy.....	60

1 Úvod

Prakticky v každém státě je moc rozdělena do několika úrovní. Ta nejnižší je představována samosprávnými celky, které jsou úzce spjaty s komunální politikou.

Ta má několik výhod. Například v tom, že do místních zastupitelstev jsou voleni převážně obyvatelé daného města či vesnice, či obyvatelé z jeho bezprostředního okolí, kteří problematice obce rozumí a mají k ní určitou citovou vazbu.

Konkrétně tato bakalářská práce se věnuje obci Uhlířské Janovice ve Středočeském kraji, v okrese Kutná Hora. Práce pojednává o formování orgánů místní samosprávy po roce 1989, jak zde vypadala politická situace za posledních 34 let, které koalice se utvořily a zase se rozpadly a jakým směrem byla obec vedena.

Práce samotná je pak rozdělena na 2 části. Na teoretickou a praktickou.

Teoretická část se zaměřuje na definování určitých termínů, vysvětlení toho, jak vlastně funguje komunální volební systém, jaké orgány tvoří samosprávu obce, jak se tvoří koalice a jak funguje samotná samospráva obce.

Praktická poté obsahuje rozhovory se samotnými politickými aktéry obce, definuje obec jako takovou, její demografickou lokalitu, ekonomickou aktivitu a současný stav obce Uhlířské Janovice z pohledu současné politické situace.

2 Cíl práce a metodika

Cíl práce spočívá ve zjištění faktorů ovlivňujících způsob formování orgánů místní samosprávy v obci Uhlířské Janovice. Dílčími cíli práce bude v rámci zvoleného tématu: 1. Charakterizovat hlavní socioekonomické ukazatele obce a vyhodnotit jejich vliv na vývoj a fungování místní samosprávy. 2. Identifikovat aktéry politického procesu v obci (lokální politické subjekty, zájmové skupiny, podnikatelské subjekty apod.) a analyzovat jejich vzájemné vztahy. 3. Definovat charakter rozhodovacího procesu místní samosprávy na základě lokálních koaličních a politických vztahů.

Ke zkoumání ukazatelů bylo použito studium socio-ekonomických a demografických dokumentů, použita metoda komparace výsledků komunálních voleb v letech 2010–2022, aby bylo možné klasifikovat stranický systém v obci, dále byla použita Balíkova a Jüptnerova typologie komunálních koalic k určení typu koalic v obci v letech 2010–2022 a porovnání toho, zda se obec skutečně řadí do kategorie, dle této typologie. K charakteristice politického stylu v obci a ke zjištění, zda v obci existují případné konfliktní linie bylo provedeno pět polostrukturovaných rozhovorů se zastupiteli obce, včetně starosty a místostarostky Uhlířských Janovic.

3 Teoretická část práce

3.1 Veřejná správa a územní samospráva

Zákon jako takový nám pojem veřejná správa nedefinuje, je proto potřeba použít obecnou formu tohoto pojmu. S každým funkčním státem je spojena i takzvaná veřejná moc, kterou definujeme jako „schopnost autoritativně rozhodovat o právech a povinnostech subjektů“. (Koudelka, 2007, str. 15).

Veřejná moc, který není zákonodárná či soudní, je prováděna jako takzvaná veřejná správa. Ta může být realizovatelná ve 3 podobách. Jako státní moc, samospráva profesní (advokátní komora, lékařská komora), či samospráva územní (městské části a městské obvody) či jako jiná veřejnoprávní korporace. (Koudelka, 2007, str. 16–17) Jak již bylo zmíněno, nositelem veškeré veřejné moci je stát, který z ní ale může část vlastním rozhodnutím přenechat jiným subjektům nestátního charakteru. Územní samospráva se tedy v tomto smyslu podílí na výkonu tzv. zbývající veřejné moci, tj. na té části veřejné moci, která zbývá mimo moc státní. Zbývající veřejná moc je státem v příslušném rozsahu svěřena subjektům nestátního charakteru k ve své podstatě samosprávnému obhospodařování v úvahu přicházejících veřejných záležitostí. Je však od ní svým způsobem odvozena a nemůže s ní být v rozporu. (Balík, 2009, str.11)

Bližší definicí samosprávy v českém prostředí se rozumí, že obce jsou oprávněny vykonávat určitý počet úkonů a záležitostí poměrně nezávisle na širším společenském mechanismu. V našem prostředí bereme v úvahu stát. Zároveň je ale obec nedílnou součástí tohoto mechanismu. (Gerloch, Hřebejk, Zoubek, 1996, str. 182)

3.1.1 Typy obcí

Pojem obec nám zákon definuje takto:

Obec je základním územním samosprávným společenstvím občanů; tvoří územní celek, který je vymezen hranicí území obce. (128/2000 sb. §1).

Podle českého statistického úřadu bylo v roce 2003 v České republice 6249 obcí. Samotných obcí je poté několik typů, které nám opět definuje zákon.

Obec, která má alespoň 3 000 obyvatel, je městem, pokud tak na návrh obce stanoví předseda Poslanecké sněmovny po vyjádření vlády.

Obec je městysem, pokud tak na návrh obce stanoví předseda Poslanecké sněmovny po vyjádření vlády.

Obec, která byla městem přede dnem 17. května 1954, je městem, pokud o to požádá předsedu Poslanecké sněmovny. Předseda Poslanecké sněmovny tak na žádost obce stanoví a zároveň určí den, kdy se obec stává městem.

Obec, která byla oprávněna užívat označení městys přede dnem 17. května 1954, je městysem, pokud o to požádá předsedu Poslanecké sněmovny. Předseda Poslanecké sněmovny tak na žádost obce stanoví a zároveň určí den, od kterého se obec stává městysem.

Kancelář Poslanecké sněmovny zašle údaje o tom, že se obec stala městem nebo městysem, neprodleně Českému úřadu zeměměřickému a katastrálnímu. Sloučí-li se dvě nebo více obcí, z nichž alespoň jedna je městem, je nově vzniklá obec městem.

Sloučí-li se dvě nebo více obcí, z nichž žádná není městem, ale alespoň jedna je městysem, je nově vzniklá obec městysem. Oddělí-li se část města a vzniknou dvě nebo více obcí, pak obec, které zůstane název dosavadního města nebo část jeho názvu, je i nadále městem. Oddělí-li se část městyse a vzniknou dvě nebo více obcí, pak obec, které zůstane název dosavadního městyse nebo část jeho názvu, je i nadále městysem. (128/2000 sb. §3)

3.2 Obecní orgány

3.2.1 Zastupitelstvo obce

Nejzákladnějším orgánem obce je její zastupitelstvo. O jeho složení rozhodují přímo občané dané obce v komunálních volbách. Ty se konají jednou za 4 roky, pokud nenastane neobvyklá situace, která by tuto stanovenou dobu měnila (například: počet členů zastupitelstva klesne pod předepsanou normu). Počet zastupitelů se poté odvíjí od velikosti obvodu dané obce a počtu obyvatel.

Obrázek 1 – počet mandátů podle počtu obyvatel obce

- do 500 obyvatel 5 až 15 členů,
- od 500 do 3 000 obyvatel 7 až 15 členů,
- od 3 000 do 10 000 obyvatel 11 až 25 členů,
- od 10 000 do 50 000 obyvatel 15 až 35 členů,
- od 50 000 do 150 000 obyvatel 25 až 45 členů,
- nad 150 000 obyvatel 35 až 55 členů.

Zdroj: (Čmejrek, Bubeníček, Čopík, 2010, str.39)

Každý mandát poté vzniká v případě, že daný kandidát získá potřebný počet hlasů od obyvatelů obce k jeho získání. Každý člen zastupitelstva poté musí složit slib a potvrdit ho svým vlastním podpisem. Poté musí všichni členové vykonávat svůj mandát osobně a v souladu se svým slibem. (Čmejrek, Bubeníček, Čopík, 2010, str.39)

Zastupitelstvo se schází vždy podle potřeby, s tím, že minimální počet je jednou za 3 měsíce a pokaždé v územním obvodu obce. Zasedání svolává a řídí starosta obce a je možné jej uskutečnit pouze poté, je-li přítomná více než polovina zastupitelstva. Jestliže je v průběhu či při zahájení jednání není tento počet na místě konání, je předsedající povinen ukončit toto zasedání. Zasedání jako takové je veřejné. (Čmejrek, Bubeníček, Čopík, 2010, str.42)

3.2.2 Starosta obce

Dalším důležitým orgánem obce je její starosta. Starosta je nejrepresentativnějším prvkem obce. Spolu s jedním nebo více místostarosty je volí zastupitelstvo z řad svých členů.

Starosta i místostarosta musí být občanem České republiky. Za výkon své funkce odpovídají zastupitelstvu obce. Jak již bylo výše zmíněno, starosta svolává a zpravidla řídí zasedání zastupitelstva obce a rady obce. Mezi jeho další úkony patří, že podepisuje spolu s ověřovateli zápis z jednání zastupitelstva obce a zápis z jednání rady obce. Starostu zastupuje jeden nebo více místostarostů. (Čmejrek, Bubeníček, Čopík, 2010, str.45-46)

Paradoxem však je, že ač se jedná o nejviditelnějšího člena obce jako takové, je spíše orgánem, který je bez pravomocí. Nemá totiž povahu statutárního orgánu, nýbrž je součástí rady a všechny úkony může činit až po jejím schválení, nebo schválení zastupitelstva. (Balík, 2009, str.74)

3.2.3 Rada obce

Rada je orgán, který je velmi blízce spojen se samotným zastupitelstvem obce. Nevolí se v obcích, kde počet zastupitelů nepřesahuje 15 členů. V takovém případě úkony rady vykonává starosta obce, s výjimkou těch, které zákony svěřují zastupitelstvu. Členů rady je vždy lichý počet a nesmí dohromady přesahovat více než jednu třetinu velikosti zastupitelstva. Jak bylo výše zmíněno, členem rady je starosta. Poté ji tvoří místostarosta, či více místostarostů a další členové, kteří jsou voleni z řad zastupitelstva. (Čmejrek, Bubeníček, Čopík, 2010, str.43)

Na rozdíl o zastupitelstva, u rady není stanovená doba, v které by se musela pravidelně scházet. Záleží vždy na starostovi, zda ji svolá, má-li k tomu potřebu. Dalším rozdílem je, že oproti zastupitelstvu, konání rady je neveřejné a do sedmi dnů je pouze uveřejněn zápis z daného konání, který je přístupný komukoliv. (Koudelka, 2007, str. 195-196)

Rada je povinna vykonávat svou funkci i pokud skončilo její funkční období, v případě že dosud ještě nebyla zvolena rada nová nebo pokud byla rada jako celek již odvolána, ale stále nebyla zvolena její náhrada. (Čmejrek, Bubeníček, Čopík, 2010, str.45)

3.2.4 Obecní úřad a tajemník obecního úřadu

Obecní úřad je další z orgánů samosprávy obce. Bývá tvořen starostou, který stojí v jeho čele, jeho jedním nebo více místostarosty a pokud danou funkci obec zřídí, pak i tajemníkem obecního úřadu. Ten nesmí vykonávat funkci v jakékoli politické straně či hnutí. Tajemník je konáním svých úkonů přímo zodpovědný starostovi. Není-li v obci tajemník ustanoven, jeho funkci vykonává opět sám starosta. (Čmejrek, Bubeníček, Čopík, 2010, str.47)

3.2.5 Výbory zastupitelstva

Každé zastupitelstvo obce má pravomoci k tomu zřídit svoje kontrolní a iniciativní výbory, které svá stanoviska a návrhy poté předkládají zastupitelstvu.

Daný výbor je poté povinen konat dle toho, čím ho zastupitelstvo obce pověří a výbor se i zastupitelstvu zodpovídá. Předsedou výboru je jeden ze členů zastupitelstva, nejedná-li se však o osadní výbor. Členů je vždy lichý počet a stejně jako u rady obce se schází pouze, je-li to potřeba. Usnesení z jednání poté musí podepsat předseda daného výboru a je platné pouze, pokud s daným usnesením vyslovila nadpoloviční většina souhlas.

Zastupitelstvo má povinnost vždy zřídit minimálně 2 výbory. Jeden finanční a jeden kontrolní. Jejich členy nemohou být ani starosta, místostarosta, tajemník či jiná osoba zabezpečující rozpočtové či účetní práce na obecním úřadě. Oba výbory zároveň musí mít minimálně 3 členy.

V případě, že se v obci nachází dle sčítání lidu minimálně 10 procent občanů s jinou národností, než je česká, musí zastupitelstvo sjednat i výbor pro národnostní menšiny. (Balík, 2009, str.78)

3.3 Komunální volební systém

3.3.1 Funkce voleb

Jedním ze základních pilířů zastupitelské demokracie jsou svobodné volby, které jsou pořádány pravidelně. Volby by měly dát občanům možnost výběru na poli kandidátů a jednotlivých stran. Dalším prvkem, který volby zajišťují je ukázat, jaké momentálně panuje rozložení politických sil v daném prostoru a postarat se o to, že ono rozložení bude řádně reprezentováno. Zároveň se může ukázat jaké požadavky a priority má současná společnost.

V České republice dostává právo volit každý občan, který dovršil 18. rok věku, pokud v této věci není, jakkoliv soudně omezen. V obecních volbách je hranice pro kandidování 18 let. V případě poslanecké sněmovny pak 21 let a do senátu může občan kandidovat od 40. roku věku. V České republice platí, že hlas všech občanů má stejnou váhu a voliči disponují vždy jedním hlasem. (Čmejrek, Bubeníček, Čopík, 2010, str.51)

3.3.2 Volební systémy

Tímto termínem je označována metoda, při které se převádí vůle voličů do podoby zastupitelstva či jiného zastupitelského orgánu. Zákon, jež volby řídí se však vztahuje na celý volební proces, včetně podoby a sestavování kandidátních listin, vyhlášení volebních výsledků, zřizování volebních orgánů či kontrolu a zpracování seznamu voličů.

Pro volební systém jako takový se pak používají dva základní principy, většinový a proporcionální. Ty se liší především konstrukcí samotných volebních obvodů. Většinové systémy používají jednomandátové, zatímco proporcionální jsou založeny na vícemandátových obvodech. Volební systém většinový nabízí řadu výhod. Ať už je to jednoduchost nebo velmi úzká spjatost s daným volebním obvodem. Zároveň ale trochu potlačuje smysl voleb tím, že skutečně neukazuje rozložení sil v daném obvodu a dává šanci i slabším a menším stranám uspět. Naopak systém proporcionální je velice spravedlivý a rozděluje mandáty dle skutečného rozložení politických sil v daném politickém prostoru. Nevýhoda je ovšem jeho relativní složitost a složitější tvorba koalic. (Čmejrek, Bubeníček, Čopík, 2010, str.52-53)

3.3.2.1 Volební obvod

Základním proměnnou u voleb je vždy i velikost daného volebního obvodu. Ta se určuje počtem mandátů, přičemž dle odborné literatury rozlišujeme tři různé kategorie: nízká (2-4 mandáty), střední (5-9 mandátů) a vysoká (10+ mandátů). (Balík, 2009, str.93) Počet mandátů určujeme podle počtu obyvatel dané obce. Při volbě do krajského zastupitelstva rozděluje podle velikosti kraje 45, 55 nebo 65 mandátů.

Obrázek 2 - Počet rozdělovaných mandátů podle počtu obyvatel kraje

• do 600 000 obyvatel	45 členů
• nad 600 000 do 900 000 obyvatel	55 členů
• nad 900 000 obyvatel	65 členů

Zdroj: (ČSÚ, Metody pro přepočítání hlasů na mandáty používané v ČR ve volbách od roku 1990, 2021, str.6)

Při volbách do poslanecké sněmovny 200 mandátů, které se rozděluje mezi 14 krajů. Každý kraj má jiný počet. (Čmejrek, Bubeníček, Čopík, 2010, str.54)

3.3.2.2 Forma kandidatury

U formy kandidatury přihlížíme k tomu, jaký je typ volebního obvodu. Pokud se jedná o jednomandátové volby, volič sice přihlíží na stranickou příslušnost daného kandidáta, ale důležitější je pro něj samotná osoba, kterou volí. Tento typ voleb je v České republice uplatňován při volbách do senátu. Ve volebních obvodech, které jsou vícemandátové má

Kandidatura listinnou formu. Volič se tak rozhoduje mezi „listy“, tedy mezi kandidátními listinami celých politických stran. Na takovéto listině bývá vždy větší počet kandidátů, nežli je možné získat mandátů. Je proto velmi důležité, v jakém pořadí jsou kandidáti na listinu umístěni. (Čmejrek, Bubeníček, Čopík, 2010, str.55)

Rozlišujeme mezi třemi druhy kandidátních listin: přísně vázané, vázané a otevřené (volné) (Chytilík, Šedo, Lebeda, Čaloud, 2009, str.34)

Přísně vázaná kandidátní listina má pevně stanovené pořadí, které není možno voličem, jakkoliv ovlivnit.

Vázaná kandidátní listina, má sice také stanovené pořadí, avšak preferenčními hlasy je možné ovlivnit pořadí kandidátů, a tedy i to, zda kandidát mandát získá. Tento typ je v České republice používán při volbách do poslanecké sněmovny, Evropského parlamentu a do zastupitelstev krajů.

Volná kandidátní listina, je poté takovým typem listiny, u které se volič nemusí omezovat pouze jedinou kandidátní listinou. Tento typ je používán při volbách do zastupitelstev obcí. (Čmejrek, Bubeníček, Čopík, 2010, str.55-56)

3.3.2.3 Struktura hlasu

Volič pomocí svého uděleného hlasu vyjadřuje, jaké jsou jeho politické preference. Samotnou strukturou hlasu poté rozumíme formu transformace rozdílných politických preferencí do jednotné podoby hlasování. Struktura pak také úzce souvisí s formou kandidatury. Existují dva druhy hlasu. Vícenásobný a jediný.

Vícenásobný se používá v případě volby do zastupitelstev obcí. Volič má přesné tolik hlasů, kolik je v zastupitelstvu členů a může volit libovolně napříč celým politickým spektrem. Jiným typem vícenásobného hlasu je takzvaný limitovaný hlas. Při něm má volič možnost rozdělit své hlasy, jejichž počet je menší, než počet mandátů v zastupitelstvu, mezi několik kandidátů. Další možností je poté hlas kumulativní, který dává voliči možnost přidělit jednomu kandidátovi více či všechny své hlasy.

Jediný hlas se pak používá v jednomandátových volebních obvodech. V České republice například volby do senátu. Pokud se jedná o systém poměrného zastoupení s kandidátními listinami, používají se i preferenční hlasy. (Čmejrek, Bubeníček, Čopík, 2010, str.56-57)

3.3.2.4 Uzavírací klauzule

Nebo také volební klauzule je stanovená hranice, kterou musí politický subjekt překonat, aby mohl být zařazen do procesu rozdělování mandátů. Může se jednat o velice účinný nástroj proti reprezentaci malých politických stran. V České republice bylo tato klauzule zřízena až v roce 2001 a její hranice činí 5 % z celkového počtu hlasů ve volbách podělených počtem zastupitelských mandátů a vynásoben počtem kandidátů dané strany. (Balík, 2009, str.98)

Ve volbách do poslanecké sněmovny se uzavírací klauzule zvyšuje v případě volebních koalic:

2 strany – 10 %

3 strany – 15%

4 a více stran – 20%

Při volbách do zastupitelstev krajů toto pravidlo neplatí a klauzule se nezvyšuje. U obcí se dokonce může snižovat pro zachování politické soutěže. Zároveň se při obecních volbách přepočítává klauzule podle počtu kandidátů na kandidátní listině a hranice 5 % platí tedy jen pro strany se zcela zaplněnou kandidátní listinou. (Čmejrek, Bubeníček, Čopík, 2010, str.57)

3.3.2.5 Volební formule

Způsob výpočtu převodu odevzdaných hlasů na mandáty.

Volební kvóta zjišťuje minimální počet hlasů, potřebných k zajištění jednoho mandátu.

Zpravidla se ale nepodaří rozdělit všechny mandáty na první výpočet a je tedy potřeba určit, jak zbývající mandáty rozdělit. Do skupiny těchto kvót patří: Hareova kvóta, Hare-Nieamayerova formule, Hagenbach-Bischoffova kvóta, Droopova kvóta, Imperialiho kvóta a další.

Volební dělitel pak funguje na předpokladu, že nárok na získání mandátu má mít nárok ten subjekt, který má nejvyšší průměr na jeden mandát. Volební zisk subjektu se pak dělí několika děliteli. Podíly jsou poté seřazeny podle velikosti a je možné určit, který z nich má největší podíl. Tyto typy volebních formulí se pak od sebe liší posloupností dělitelů.

Rozlišují se druhy: d'Hondtův (číselná řada 1; 2; 3; 4; ...), upravený d'Hondtův (1,4; 2; 3; 4; ...); Sainte-Laguë (1; 3; 5; 7; ...), modifikovaný Sainte-Laguë (1,4; 3; 5; 7; ...),

Imperiali (2; 3; 4; 5; ...), dánský (1; 4; 7; 10; ...), Huntingtonův (1,41; 2,45; 3,46; 4,47; ...) a další. (Balík, 2009, str.98)

Zvolený druh dělitele závisí i na velikosti volebního obvodu. Obecně však platí, že čím menší volební obvod je, tím výrazněji působí vlastnosti volebních formulí. (Čmejrek, Bubeníček, Čopík, 2010, str.59)

3.3.3 Volební systém v komunálních volbách

Komunální volby, neboli volby do obecních zastupitelstev, se konají každé 4 roky a občané v nich volí své zástupce na nejnižší samosprávné úrovni. Ze zákona je vyhlášen prezident nejpozději 90 dní před jejich konáním, s tím že se konají na podzim. (www.portal.gov.cz)

Volby do zastupitelstev upravuje zákon 491/2001 Sb. Právo volit do zastupitelstev má ten občan, který je v obci přihlášen k trvalému pobytu a přesáhl hranici 18 let.

Obec z pravidla tvoří jeden volební obvod, avšak je možné vytvoření i takzvaných více volebních obvodů, které slouží k tomu aby v obcích, které mají určitý počet obyvatel zvolil minimálně nutný počet zastupitelů.

Co se týče volebního systému, jedná se o volné kandidátní listiny. To umožňuje voliči hlasovat pro jednu listinu, či kombinovat více kandidátů z různých listin. Kandidát musí pak kandidovat pouze na jedné kandidátní listině a pouze v jednom volebním obvodu.

Každá kandidátní listina pak musí obsahovat takový maximální počet kandidátů, kolik je v obci volených zástupců.

Každý volič má pak vícenásobný hlas, kdy může volit tolik kandidátů, kolik je v zastupitelstvu míst. Jak již bylo zmíněno, nemusí se omezovat na jedinou kandidátní listinu, ale může hlasovat napříč všemi. Může však i křížkem označit jedinou stranu, kdy se poté bere v potaz, v jakém pořadí jsou kandidáty uvedeni na listině. Volič musí hlasovat osobně a jakékoliv zastoupení není možné.

Stejně jako v ostatních volbách založených na principu poměrného zastoupení platí, že uzavírací klauzule je ve výši 5 %. K přepočtu hlasů na mandáty se poté používá výše zmíněná d'Hondtova metoda. (Čmejrek, Bubeníček, Čopík, 2010, str.59-64)

3.4 Volby do zastupitelstva obcí v České republice

Volby do zastupitelstev obcí v České republice upravuje zákon č. 491/2001 sbírky. Ten zní takto:

Funkční období zastupitelstev obcí je čtyřleté. Volby do zastupitelstev obcí se konají ve lhůtě počínající třicátým dnem před uplynutím funkčního období a končí dnem jeho uplynutí. Volby do zastupitelstev obcí se konají na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva tajným hlasováním podle zásad poměrného zastoupení. Volby do zastupitelstev obcí vyhláší, nestanoví-li tento zákon jinak, prezident republiky nejpozději 90 dnů před jejich konáním. Vyhlášení voleb se uveřejňuje ve Sbírce zákonů. Za den vyhlášení voleb se považuje den, kdy byla rozeslána částka Sbírky zákonů, v níž bylo rozhodnutí o vyhlášení voleb uveřejněno. Volby do zastupitelstev obcí se konají ve 2 dnech ve všech obcích. Právo volit do zastupitelstva obce, města nebo hlavního města Prahy má občan obce za předpokladu, že jde o státního občana České republiky, který alespoň v den voleb, a konají-li se volby ve dvou dnech, druhý den voleb, dosáhl věku nejméně 18 let, je v den voleb v této obci, městě nebo v hlavním městě Praze přihlášen k trvalému pobytu, a státní občan jiného státu, který v den voleb, a konají-li se volby ve dvou dnech, druhý den voleb, je držitelem potvrzení o přechodném pobytu na území nebo povolení k trvalému pobytu a je přihlášen k pobytu v této obci, městě nebo hlavním městě Praze, dosáhl věku nejméně 18 let a jemuž právo volit přiznává mezinárodní úmluva, kterou je Česká republika vázána. Členem zastupitelstva obce může být zvolen každý volič, u kterého není překážka ve výkonu volebního práva. (491/2001 Sb.)

Takovou překážkou se rozumí:

- 1) zákonem stanovené omezení osobní svobody z důvodu výkonu trestu odnětí svobody,
- 2) omezení svéprávnosti k výkonu volebního práva,
- 3) zákonem stanovené omezení osobní svobody z důvodu ochrany zdraví lidu, nebo
- 4) výkon služby vojáka z povolání v zahraničí nebo výkon služby vojáka v záloze v zahraničí.

Každý volič hlasuje osobně a není možný jakýkoliv zástup. Má k dispozici již výše zmíněný vícenásobný hlas, tudíž se nemusí omezovat na jednu stranu a může hlasovat napříč celým politickým spektrem. Je však také možné zahlasovat pouze pro jednu stranu a v tom případě straně připadá tolik hlasů, kolik je na listině kandidátů až do maximálního počtu zastupitelů v obci. Svůj hlas poté vloží do úřední obálky a po vynětí komise seče

jednotlivé platné hlasy. Při volbách do zastupitelstev se používá d'Hondtova volební formule. (Čmejrek, Bubeníček, Čopík, 2010, str.62-64)

3.5 Lokální politické stranictví

K velkému rozkvětu politického stranictví došlo v rozvinutých zemích na přelomu 19. a 20. století. Jde o neodmyslitelnou součást fungování zastupitelské demokracie. Klíčová funkce politických stran je zprostředkování mezi politickou mocí a občany a odráží politickou vůli lidu. V politickém zápasení a především pak při samotných volbách se strany snaží získat co největší počet hlasů, prostřednictvím kterých poté mohou dosáhnout na určitý podíl na státní moci a moci ve veřejné správě. Zároveň hájí zájmy svých stoupenců a plní jejich cíle.

Postavení politických stran na lokální úrovni lze určit výsledkem voleb do zastupitelstev. Analýzami pak lze dojít k tomu, že klasické parlamentní strany se vyskytují v obcích do 1000 obyvatel jen velmi zřídka. Přesto na ně lze narazit, ale často se jedná o kandidáty bez politické příslušnosti, kandidující pod hlavičkou dané strany. (Čmejrek, Bubeníček, Čopík, 2010, str.65-72)

3.5.1 Fenomén nezávislosti

Jak již bylo výše zmíněno, v malých obcích se jen vzácně objeví parlamentní strana. Proto se stává, že kandidátní listiny v těchto obcích se skládají z nezávislých kandidátů, kteří kandidují buďto jako jednotlivci, či jako uskupení nezávislých kandidátů. Vzhledem k takovému počtu nezávislých kandidátů se bavíme o takzvaném „Fenoménu nezávislosti“. Tento fenomén může být spatřen v závislosti na velikosti dané obce. V malých obcích se těmto kandidátům velice často podaří ve volbách uspět, zatímco v městských obcích bývají často přehlasovány parlamentními stranami. Jedním z důvodů může být, že na malých obcích se lidé znají zároveň mezi sebou a je proto pro voliče milejší a snazší volit někoho koho zná osobně. Další analýzy prokazují, že zatímco v nejmenších obcích tvoří nezávislí kandidáti většinu kandidátní listiny, ve větších obcích a městech pouze doplňují stranické spektrum. (Čmejrek, Bubeníček, Čopík, 2010, str.70-76)

3.6 Komunální konfliktní linie

Konfliktní linie neboli anglickým termínem cleavages, je konflikt dvou či více skupin, které mají protichůdné zájmy či postoje v různých odvětvích (například ideologie, geografie, etnicita a další). Okolo nich se poté mohou formovat politická uskupení, která mohou o dané věci diskutovat či rozhodovat. (Hloušek, Kopeček 2004, 34–35; Klíma 1998, str.68)

V české společnosti lze tuto linii aplikovat například na rozpor levice versus pravice.

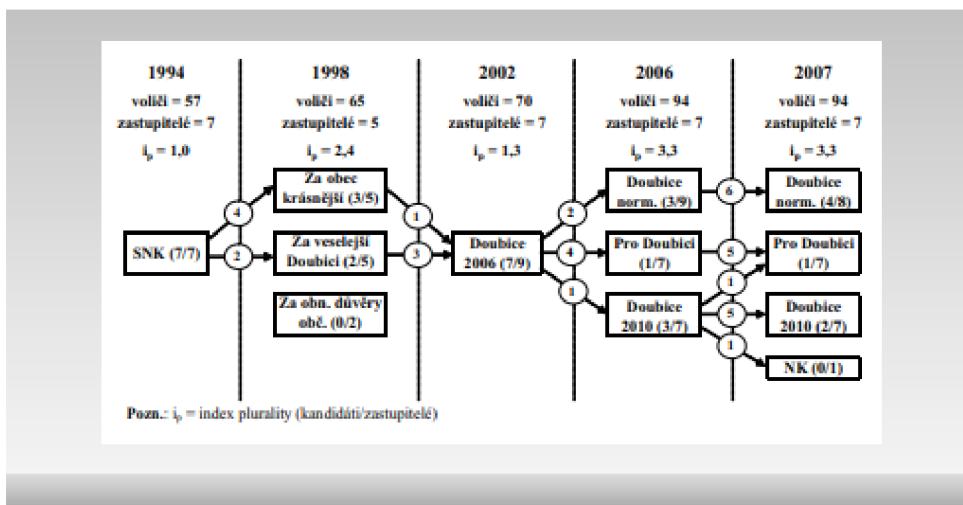
(Hloušek, Kopeček 2004, str.99–101; Matějů, Vlachová 2000, str.290–293)

Dle některých autorů lze nejčastější zdroj „politických sporů“ v malých obcích hledat spíše v osobních vztazích než v zásadním antagonismu ideologických přesvědčení lokálních politických subjektů (Jüptner 2004, str.81–82)

Těchto osobních konfliktů si můžeme všimnout na několika liniích. Ať už se jedná o starší a mladší generaci občanů obce, kteří mají na fungování jiný pohled, či takzvané starousedlíky, kteří žijí v obci již dlouhou dobu a takzvanou naplaveninu, která se přistěhovala v nedávné době. Dalšími takovými členy komunity mohou být podporovatelé turismu a jeho odpůrci. Dalším častým jevem je konflikt v chalupářských oblastech mezi chalupáři a obyvateli dané obce. (Čmejrek, Bubeníček, Čopík, 2010, str.125-132)

Poslednímu zmíněnému jevu odpovídá například situace v obci Doubice v okrese Děčín.

Obrázek 3 – vývoj stranického systému v obci Doubice

Zdroj: (Čmejrek, Bubeníček, Čopík, 2010, str.132)

V obci Doubice většinu budov vlastní chalupáři z Prahy či Ústí nad Labem, což bylo způsobeno tím, že obec se nachází v oblasti Sudet, odkud bylo po 2.světové válce vystěhováno německé obyvatelstvo z našeho území a to způsobilo obměnu obyvatelstva, která však nebyla dostatečná a mnoho budov zůstalo neobydlených. Díky tomu vznikla právě konfliktní linie ohledně odlišné představy ve fungování rozvojové obce. Spor se propsal viditelně například do roku 2006, kde k volbám přišlo celých 90 % voličů, při snaze prosadit změnu.

3.7 Komunální politické koalice

3.7.1 Typologie koalic dle Balíka

Lze obecně říct, že typologii koalic můžeme rozdělit do 2 tříd. První je minimálně vítězná a druhá je koalice nadměrná. U posouzení typu koalice však není důležité posoudit, o jaký z těchto dvou druhů se jedná, ale především i to, v jakém kontextu vznikla. Proto existuje dalších několik rozdělení u obou tříd koalic.

Pouze ke třídě minimálně vítězná lze přiřadit typy:

MVIP – minimální vítězně ideově propojené

MVIN – minimální vítězně ideově nepropojené

Pouze ke třídě nadměrné koalice pak lze přiřadit typy koalic:

NIP – nadměrně ideově propojené

NIN – nadměrně ideově nepropojené

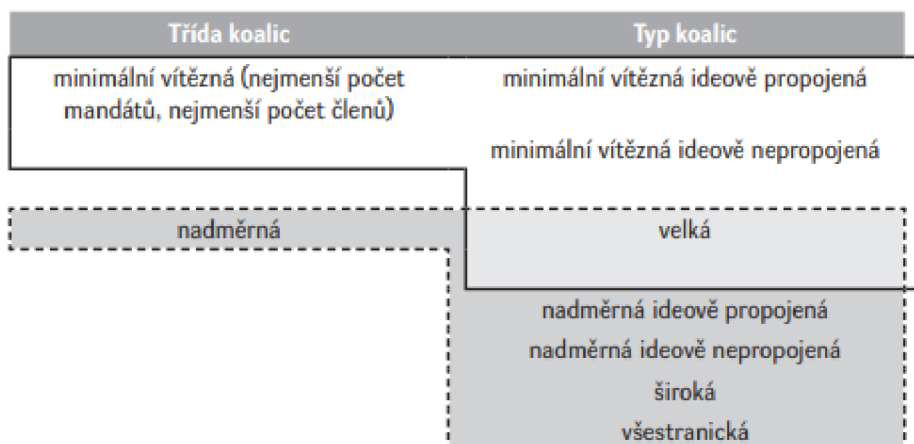
Široké

Všestranné

Existuje pouze jeden typ, který lze přiřadit oboum variantám a jde o koalice „velké“.

(Balík, 2009, str.188-189)

Obrázek 4 – Třídy a typy koalic

Zdroj: (Balík, 2009, str.189)

3.7.1.1 Minimálně vítězně ideově propojené koalice

Jedná se o takový typ koalice, který získá právě tolik mandátů, kolik je potřeba k tomu, aby tvořili většinu. Zároveň členové této koalice mají k sobě ideově blízko, takže to přináší velké zjednodušení v povolební situaci. Současně se jedná o typ, který asi nejvíce podporuje soutěživost, protože dává šanci voličům doufat ve změnu v příštích volbách způsobenou odlišnými výsledky. (Balík, 2009, str.190)

3.7.1.2 Minimálně vítězně ideově nepropojené koalice

Od koalice ideově propojené se liší především tím, že ačkoliv je minimálně vítězná, tedy má právě tolik mandátů, kolik je potřeba k většině, členové těchto koalic se nachází na opačných stranách spektra či si jsou ideově vzdálení. Tento typ koalice vzniká, pokud není za podmínek, které určily výsledky voleb, vytvořit koalici, která by si byla na politickém spektru blízko či by zcela souzněla. Prostý příklad je, kdy si velká strana vezme s sebou do koalice stranu menší z opačného spektra a utvoří koalici, která dosáhne těsně na většinu, než aby si vzala stranu velkou, která by měla v koalici pozici stejně důležitou. (Balík, 2009, str.191)

3.7.1.3 Velká koalice

Ideově definovaná koalice. Jedná se to typ, v kterém se do jedné koalice spojí dvě velké strany, které jsou ve svém politickém spektru dominantní, avšak obě se nachází na rozdílné straně spektra. Může se dokonce stát, že k sobě přiberou ještě další, menší strany, ale je zároveň důležité, aby v pozici zůstali alespoň dva relevantní protivníci. Motiv, který vede strany k takovému typu koalic, může být touha po tom zklidnit veřejné mínění minimalizováním opozice. Dalším faktorem může být touha navázat spojení, přesahující jedno volební období. (Balík, 2009, str.191-192)

3.7.1.4 Nadměrně ideově propojená koalice

Pro to, aby koalice spadala do této kategorie, je potřeba, aby splňovala dvě charakteristiky. Zaprvé patří do kategorie nadměrných. Tedy v koalici musí existovat taková jedna strana, která je v ní nadbytečná a i bez ní by koalice dosáhla na nadpoloviční většinu. Zadruhé nesmí obsahovat ideově protikladné póly a na škále mezi stranami na politickém spektru nesmí být příliš velká vzdálenost. Rozdíl, který ji odlišuje od velké koalice, je právě ten fakt, že strany, které ji tvoří, jsou si ideově blízké. (Balík, 2009, str.192-193)

3.7.1.5 Nadměrně ideově nepropojená koalice

Zřídka viděný typ koalice. Už toho důvodu, že je velmi podobný koalici velké či široké a často jsou vedeny diskuse, zda koalice nespadá spíše do jedné z těchto dvou kategorií. Stejně jako u koalice minimálně vítězně ideově nepropojené platí, že její členové se nachází na opačné straně politického spektra, či jsou od sebe velmi vzdálení. Rozdílem však je, že obsahuje jednoho nadbytečného člena, bez kterého by byla schopna utvořit většinu. Zároveň platí, že v opozici musí působit více politických subjektů. V případě právě jednoho by se jednalo o výše zmíněnou koalici širokou. (Balík, 2009, str.194)

3.7.1.6 Široká koalice

V tomto typu koalice se spojují dohromady v podstatě všechny relevantní politické síly. Mimo koalici pak zůstává právě jeden relevantní politický subjekt. Koalice má více než dva členy, musí v ní být více subjektů a musí být ideově nesourodá. Vyčlenění právě jednoho politického subjektu bývá často otázkou ideologie. (Balík, 2009, str.194-195)

3.7.1.7 Všestranická koalice

Jak již název tohoto typu napovídá, jedná se o koalici, v které figurují všechny relevantní politické strany a žádná nestojí v opozici. Motivací pro tvorbu takovéto koalice může být v případě, kdy by vítězové voleb byli schopni utvořit minimální vítěznou koalici, ale za cenu tvrdých opozičních střetů po celé čtyřleté funkční období, což by znamenalo oslabení pozice strany a možnou prohru v dalších volbách. Proto k sobě své politické soky přiberou a doufají, že v případě, že skutečně volby prohrají, zachovají se k nim jejich političtí protivníci stejným způsobem. (Balík, 2009, str.195-196)

3.7.2 Typologie koalic dle Jüptnera

Typologii koalic podle Jüptnera lze též nazvat typologií koalic dle velikosti obce. Jüptner totiž tvrdí, že komunální politiku nelze vnímat jako celek, nýbrž jako tisíce nezávislých mikrosvětů. Rozdělil proto svoji typologii do čtyř různých kategorií. (Jüptner,2004, str.82-83)

3.7.2.1 Nejmenší obce (NO)

U tohoto typu je horní hranice nastavena na 1700 obyvatel. Nezřídka kandidují pouze nezávislí kandidáti a často zde existují maximálně dvě politické strany. Strany mají v těchto obcích velmi malý počet členů a poměrně pravidelně se formují až těsně před volbami. Kandidatura za strany je pak vnímána spíše jako nutnost, než fakt, že by se kandidáti do stran chtěli jakkoliv zapojovat. Často se tak stává, že se nezávislí kandidáti vůbec se stranou nespojují a časem se vůbec zapomene, za koho daný člověk kandidoval. Zároveň jsou politické strany v těchto obcích vnímány jako zdroj nesvárů, proto zde

vládnu převážně nezávislí kandidáti v jakékoliv podobě – jako jednatel či sdružení. Soupeření o politickou moc je zde absolutně minimální. (Jüptner, 2004, str. 83-86)

3.7.2.2 Obec menší střední velikosti (MSO)

Tato typologie je hraničně omezena počtem obyvatel mezi 1701-9000. Zde se už nezdá stává, že členové politických stran začínají porážet své nezávislé kolegy a dochází zde k lámání politických sil. Je však potřeba počítat s tím, že při tvorbě studie bylo počítáno i se stranami komunálními (Sdružení nezávislých, ...) nebo regionálními. Pro maximalizaci zisku, používají různé politické strany i kandidáty, kteří o politické křeslo reálně nestojí, ale mohou jim získat pár hlasů a zároveň zaplňují místo na kandidátce. Jedná se o takzvané „křoví“. Politický systém je v těchto obcích velice proměnlivý. Existují obce, v kterých funguje nesoutěživý systém typu „jedna velká rodina“, ale i obce, kde je soupeření běžné. Některé prvky klasického politického systému v těchto obcích stále chybí. Strany navíc nevykazují příliš velkou aktivitu a tak se často voliči uchylují k tomu, že volí podle osobností na kandidátních listinách. (Jüptner, 2004, str. 87-91)

3.7.2.3 Obec větší střední velikosti (VSO)

Opět je potřeba si definovat rozmezí počtu obyvatel, v kterém se daná obec pohybuje. V tomto případě se jedná o 9001 – 45 000. V těchto obcích již dominují politické strany, jejichž kandidáti jsou do daných stran registrovaní jako její členové. Nezávislí členové jsou v těchto obcích již zajištěni nějakou z místních komunálních stran, či se v některých obcích objevují celé strany nezávislých kandidátů. Nejčastějším modelem v těchto obcích je takzvaně „polosoutěživý“ systém. Nesoutěživý typ systému v tomto typu obcí již téměř nelze registrovat. V některých obcích lze dokonce najít i systém soutěživý, který funguje jako princip vlády a její opozice. Předvolební koalice však v těchto obcích příliš nenalezneme, protože se tvoří často až podle výsledku voleb. (Jüptner, 2004, str. 92-95)

3.7.2.4 Největší obce (NM)

Spodní hranicí v počtu obyvatel je v tomto případě 45 000. Zde už můžeme pozorovat úplnou dominanci politických stran a nezávislí kandidáty již v podstatě neexistují. Velké

politické strany v těchto městech mají i stovky členů, ty menší v řádech desítek. Dříve se výsledek v těchto městech často odrážel od výsledků voleb do parlamentu, avšak v roce 2002 po zavedení 5 % hranice se tento trend spíše vytratil. Zde již velmi často vidíme princip vlády a opozice a jedná se tak o již velmi soutěživý systém. Díky již zmíněné 5 % hranici se tak často stává, že vznikají i předvolební koalice s úmyslem tuto hranici překonat. Avšak tvoří se i koalice povolební s úmyslem získat nadpoloviční většinu a stát tak na vládnoucí straně v obci. (Jüptner,2004, str.95-99)

4 Praktická část

4.1 Charakteristika obce

Obec Uhlířské Janovice se nachází ve Středočeském kraji, 17 kilometrů jihozápadně od Kutné Hory v nadmořské výšce 427 metrů nad mořem. Do okolí města zasahují poslední výběžky Českomoravské vrchoviny a Středočeské pahorkatiny. Město leží na soutoku dvou potoků Kochánovského a Lhoteckého, k nimž se níže připojuje potok Sudějovský. Spojené toky napájejí Vavřínecký rybník. V janovickém okolí je hojnost rybníků, z nichž největší je Vavřínecký s plochou přes 71 ha, založený již v roce 1472.

Původní znak z roku 1540 byl vlastně erb Šternberků: osmipaprsková hvězda na modrém štítě. Po vzbouření nekatolíků na šternberském panství r. 1627 měly Janovice vrchností zakázáno tento znak používat. Teprve po roce 1739 smělo město tento znak opět užívat. Na spodku modrého štítu jsou tři zelené pahorky a nad nimi stojí stříbrná městská hradba z kvádrů se třemi stínkami cimbuří; uprostřed hradby je zlaté písmeno R (hrabě Roggendorf) a nad hradbou se vznáší zlatá osmipaprsková šternberská hvězda v modrém poli, která nese malý modrý štítek se zlatou korunkou a zlatým písmenem G (hraběnka z Götzů).(www.uhlirskejanovice.cz)

Obrázek 5 – znak obce Uhlířské Janovice

Zdroj: (www.uhlirskejanovice.cz)

4.1.1 Historie obce

Okolí města bylo zřejmě osídleno již odedávna a patřilo ke kraji kouřimských Zličanů. Důkazem jsou archeologické nálezy z okolí. V okolních lesích pálili uhlíři v milířích dřevěné uhlí a prodávali ho do různých měst a tvrzí. Uhlířství zde zaniklo až počátkem 18. století.

Ještě před založením osady byla v 11. století postavena uprostřed slovanského hradiště prostá románská kaplička. Ve 12. století byl ke kapličce přistavěn románsko-gotický kostelík (sv. Jiljí), který v průběhu věků několikrát vyhořel nebo zpustl, ale znovu byl obnoven. Ke konci 14. století je možno datovat vzácné fresky v kostelíku.

Zdejší krajinu drželi asi od roku 1167 páni z Divišova (později ze Šternberka), kteří založili roku 1242 svůj hrad nad řekou Sázavou Český Šternberk. Zakladatelem Uhlířských Janovic byl Jan ze Šternberka, podle kterého vznikl název Janovice. Možno pouze usuzovat, že k založení došlo v roce 1250, neboť první písemná zmínka o městě je až z roku 1352. Město patřilo Šternberkům až do roku 1750, kdy bylo připojeno k panství Rataje nad Sázavou. Přívlastek ve svém názvu Uhlířské (někdy také Uhelné) je znám již někdy ve 14. století a připomíná místní uhlíře.

Uhlířské Janovice jako město poddanské žilo životem podobným všem těmto městům. Své neblahé stopy ve městě i v okolí zanechaly obě světové války. V první světové válce padlo 72 mužů, ve druhé byl počet obětí 71 lidí. Město bylo centrem ilegálního protifašistického odboje celého širokého okolí. V jeho čele stál řídicí učitel Josef Balvín, který byl za svou činnost popraven. V květnovém povstání 1945 v bojích položili za svobodu své životy dva místní občané Jaroslav Košvanec (u Jindic) a Vladimír Ptáček (u Sázavy).

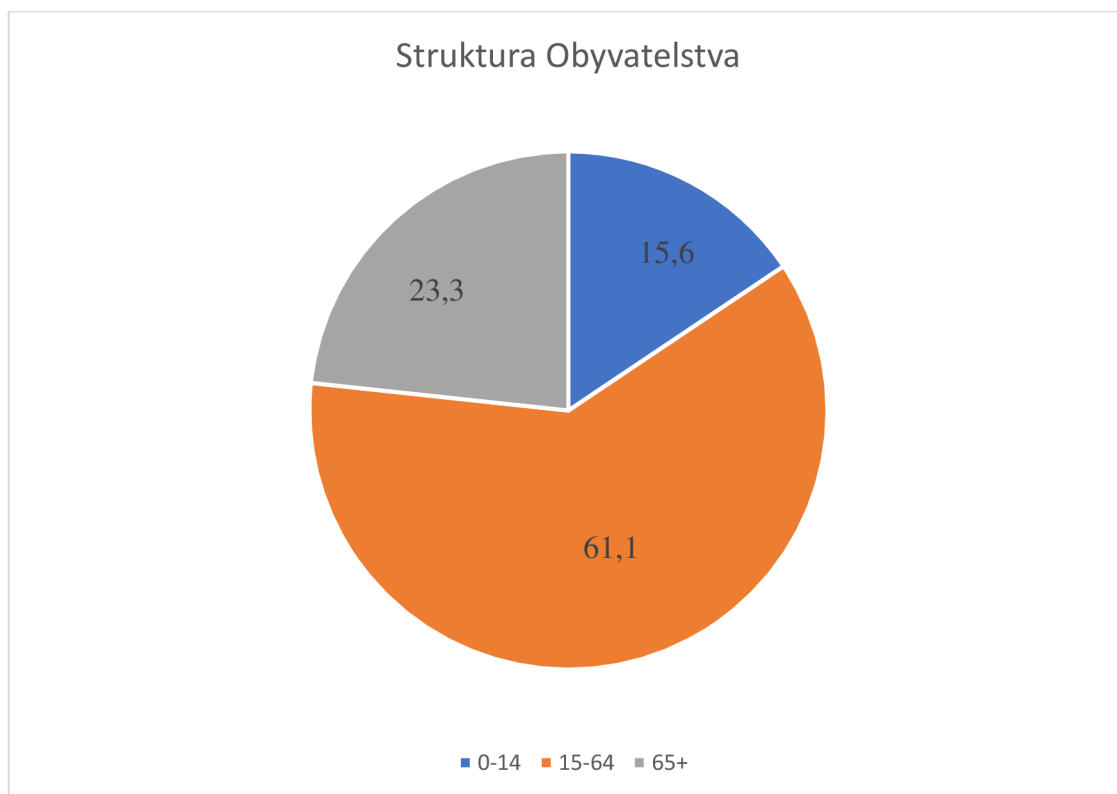
www.uhlirskejanovice.cz

4.2 Demografická analýza

4.2.1 Počet obyvatel

Jedním ze základních ukazatelů počet obyvatel a struktura obyvatelstva. Podle sčítání lidu k 31.12.2022 čítá obec Uhlířské Janovice 3154 obyvatel z toho 1572 mužů a 1582 žen. Průměrný věk 43,8 let. Graf č.1 zobrazuje věkovou strukturu obyvatelstva. Největší věkové zastoupení má věková skupina 15-64 s počtem 1927 obyvatel. Druhou nejpočetnější skupinou jsou lidé starší 65 let s počtem 735 obyvatel a nejméně je obyvatel do 14 let – 492.

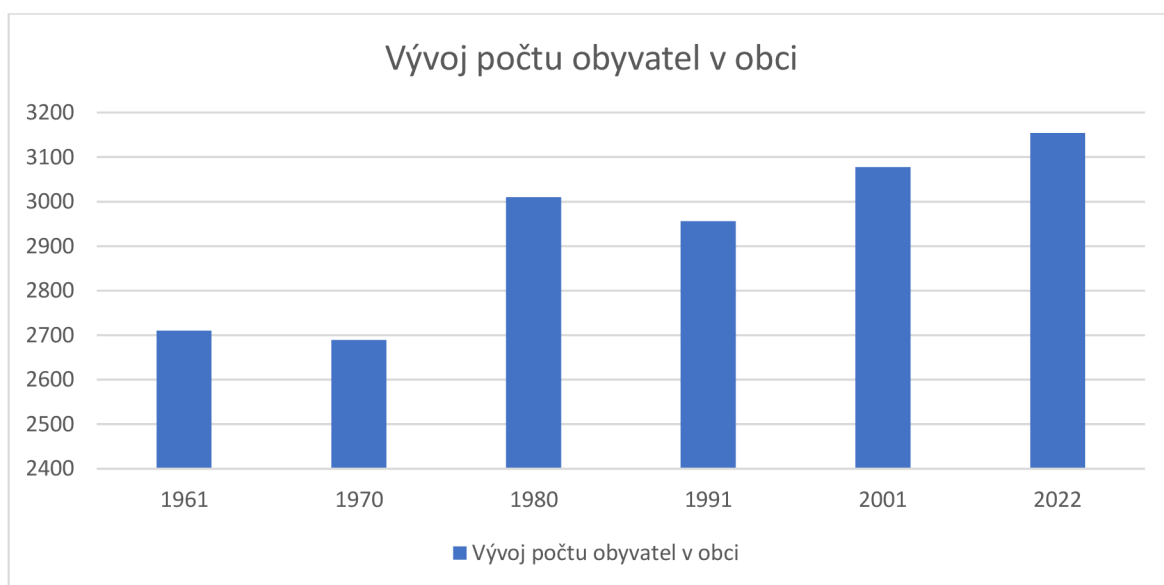
Graf 1 - struktura obyvatelstva

Zdroj: (vlastní zpracování dle www.cszo.cz)

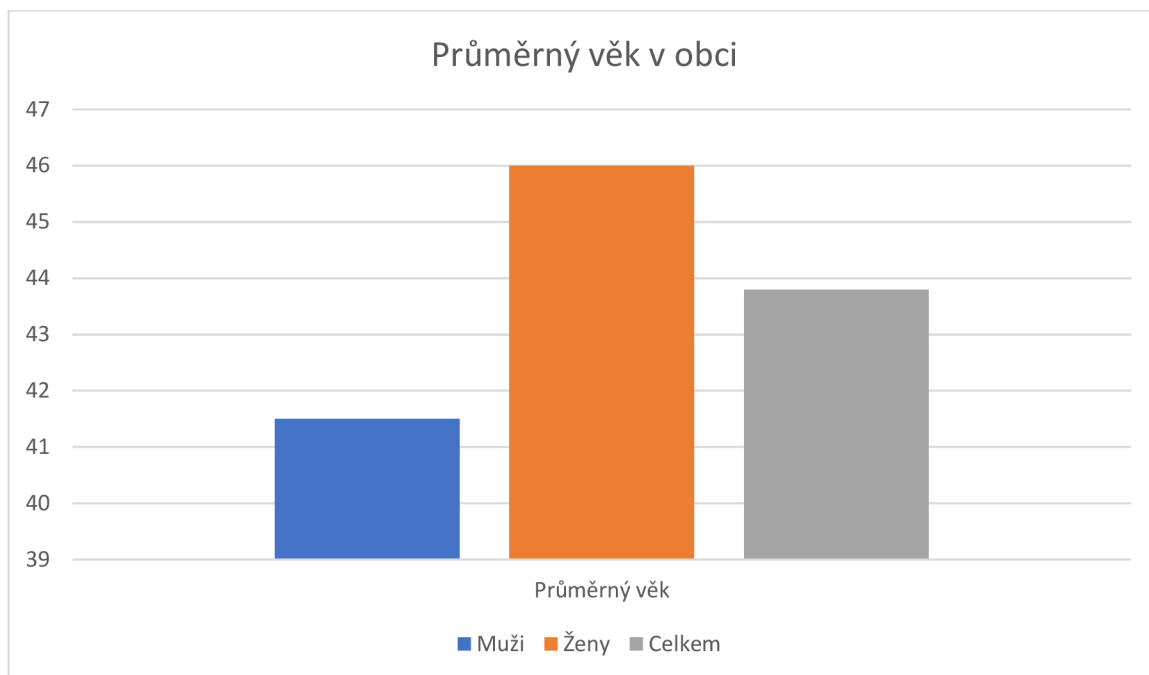
Graf č.2 zobrazuje vývoj počtu obyvatel od roku 1961 do roku 2022. Ten nám ukazuje, že až na mírné poklesy mezi lety 1961 až 1970 a 1980 až 1991 je počet obyvatel stoupající a od roku 1961 do současnosti se zvýšil o 444 (16,38 %).

Graf 2- vývoj počtu obyvatel od roku 1961 do roku 2022

Zdroj: (vlastní zpracování dle www.cszo.cz)

Graf 3 – průměrný věk v obci

Zdroj: (vlastní zpracování dle www.cszo.cz)

4.2.2 Celkový přírůstek

Dalším ze základních demografických ukazatelů je celkový přírůstek. Jedná se o zkoumání, kolik v daném roce přibylo nebo ubylo obyvatel v obci a zda se jedná o změnu kvůli migraci či nově narozeným dětem.

Tabulka č.1 zobrazuje, jak se počet obyvatel měnil v Uhlířských Janovicích od roku 2013 do roku 2022. V celkovém přírůstku jsou pouze tři větší změny v počtu obyvatel a to v letech 2016, 2017 a 2022. Ve všech třech případech byl počet ovlivněn především počtem přistěhovaných obyvatel.

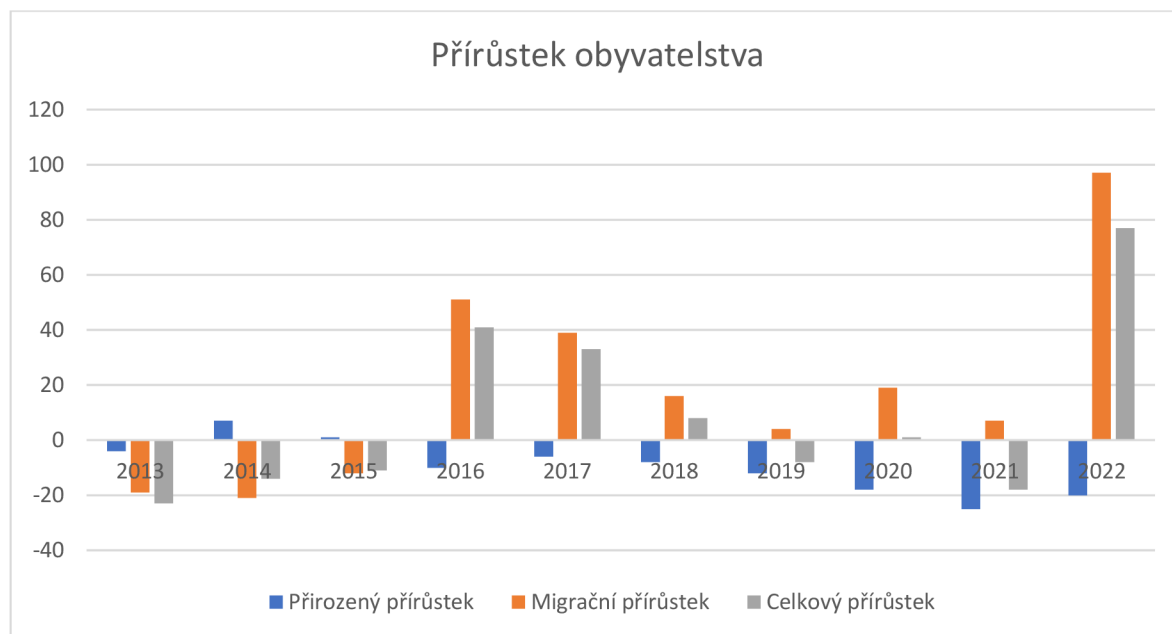
Migrační přírůstek je od roku 2016 neustále plusový. Naopak přirozený přírůstek se pouze dvakrát od roku 2013 dostal do plusových čísel. Největším úbytkem je pak rok 2021, který je ovlivněn velkým počtem zemřelých osob v tomto roce. Graf č.3 pak tyto data ukazuje i v grafické podobě.

Tabulka 1 - přírůstek obyvatelstva

ROK	Přistěhovalí	Vystěhovalí	Narození	Zemřelí	Přirozený přírůstek	Migrační přírůstek	Celkový přírůstek
2013	59	78	29	33	-4	-19	-23
2014	60	81	25	18	7	-21	-14
2015	62	74	34	33	1	-12	-11
2016	126	75	29	39	-10	51	41
2017	107	68	29	35	-6	39	33
2018	111	95	34	42	-8	16	8
2019	92	88	23	35	-12	4	-8
2020	69	50	30	48	-18	19	1
2021	90	83	34	59	-25	7	-18
2022	185	88	19	39	-20	97	77

Zdroj: (vlastní zpracování dle www.cszo.cz)

Graf 4 – přírůstek obyvatelstva

Zdroj: (vlastní zpracování dle www.cszo.cz)

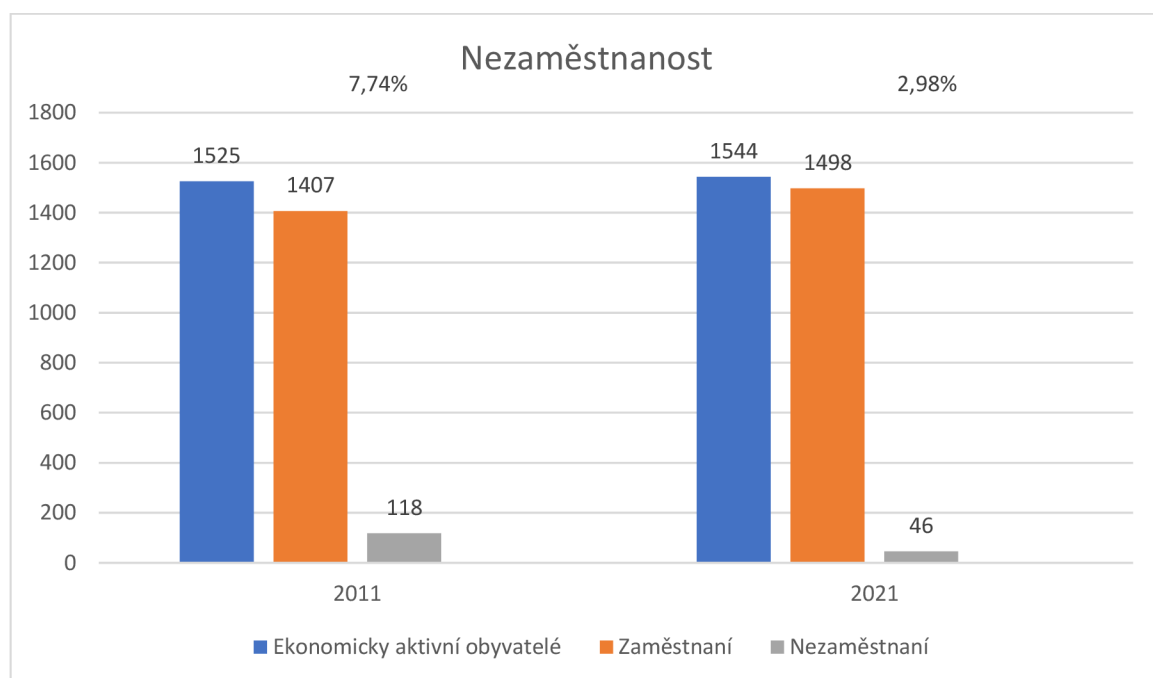
4.3 Socioekonomická analýza

4.3.1 Nezaměstnanost

Nezaměstnanost je jedním ze základních socioekonomických ukazatelů obce. Z hlediska ekonomické aktivity se dělí obyvatelé na ekonomicky aktivní a ekonomicky neaktivní. Do skupiny neaktivních patří studenti, důchodci a děti do 15 let. Mezi ekonomicky aktivní se pak řadí lidé, kteří pracují, ale i ti, kteří nepracují, přestože mají takovou povinnost.

V grafu č.5 je možné vidět, jak se změnila ekonomicky aktivní skupina obyvatel Uhlířských Janovic od roku 2011 do roku 2021 včetně podílu nezaměstnaných. Přestože v počtu ekonomicky aktivních obyvatel nedošlo během 10 let téměř k žádné změně, velký posun nastal v nezaměstnanosti, kde procenta nezaměstnaných kleslo o 4,76 %.

Graf 5 – nezaměstnanost

Zdroj: (vlastní zpracování dle www.cszo.cz)

4.3.2 Ekonomická aktivita

V obci se nachází celkem 680 ekonomických subjektů. Jedná se o 44 obchodních společností, 1 akciovou společnost, 2 družstva a 19 zemědělských podnikatelů. Zbytek tvoří soukromí podnikatelé, podnikající podle živnostenského či jiného zákona. Největší

podíl na podnikání mají velkoobchody a maloobchody, opravy a údržby motorových vozidel (123 subjektů) a podnikání ve stavebnictví (120 subjektů). Další velkou část tvoří profesní, vědecké a technické činnosti (62 subjektů) a podnikání v zemědělství, lesnictví a rybářství (41 subjektů). Nejméně jsou pak zastoupeny oblasti peněžnictví, pojišťovnictví a oblast veřejné správy a obrany. Obě mají zastoupení po 3 subjektech. (www.geopas.cz)

4.4 Charakter zástavby

Uhlířské Janovice jsou sídlem místního významu. Jádrem jsou právě Uhlířské Janovice, ke kterým náleží části Bláto, Opatovice II, Janovická Lhota, Mitrov, Silvánka, Malejovice a Kochánov. Zástavba je nízkopodlažní, je pouze několik lokalit bytových domů o 3-4 podlažích. Dle sčítání v roce 2011 je ve městě 729 trvale obydlených domů. Z toho je 89 % domů rodinných. Dalších 45 objektů je rekreačních. Zástavba obce se nachází uprostřed zemědělsky využívané krajiny, s nízkým podílem zeleně, díky čemuž je nutnost rozvoje rekreačních sídel uvnitř obce. Obytnou zástavbu tvoří převážně rodinné domy městského typu, na okrajích obce pak rodinné domy venkovského typu. V ulici Okružní, sídliště 1. Máje a Jungmannově ulici se nachází plochy bytových domů. (viz výše). Historické centrum města představuje historicky zajímavý celek s řadou památek.

V obci se nachází základní školy pro první i druhý stupeň. Městský úřad se nachází na náměstí. V obci se také nachází požární zbrojnice, pošta, zdravotní středisko a v jižní části se nachází dům s pečovatelskou službou, který poskytuje i rehabilitační služby.

Co se týče komerční infrastruktury, tak ta je zastoupena především obchody a restauracemi v centru města. Dalším zastoupením je pak autobazar a autoprodejna.

V okolí se nachází tři hřbitovy. Židovský v jižní části však již slouží pouze jako plocha zeleně. Další dva jsou plně funkční. Ve městě se nadále nachází fotbalové hřiště s doprovodnými objekty. Dále tělocvična s venkovními tenisovými kurty.

Ve městě je doprava autobusová (s napojením do velkých měst – Praha, Sázava, Kolín, České Budějovice, Kutná Hora) a železniční (zastávka Uhlířské Janovice na trase Kolín – Ledčsko). (www.uhlirskejanovice.cz)

4.5 Rozpočet obce

4.5.1 Rozpočet v roce 2020

Rozpočet obce v roce 2020 činil kladný výsledek hospodaření ve výši 13 milionů korun. Největší zátěží byly v tomto roce běžné výdaje ve výši necelých 51 milionů korun. Velkou část těchto výdajů stál provoz základní školy, oprava silnic a nákup ostatních služeb jako například svoz komunálního odpadu. Příjmy činily v tomto roce 77 milionů, z čehož bezmála 55 milionů tvořily příjmy daňové.

Obrázek 6 – rozpočet v roce 2020

období: 12. 2020 částky v: tisících

ZÁKLADNÍ UKAZATELE

PŘÍJMY KONSOLIDOVANÉ	VÝDAJE KONSOLIDOVANÉ	SALDO KONSOLIDOVANÉ
Schválený rozpočet (celorok): 66 421 tis. Kč	Schválený rozpočet (celorok): 124 919 tis. Kč	Schválený rozpočet (celorok): -58 498 tis. Kč
Skutečnost: 77 295 tis. Kč	Skutečnost: 64 169 tis. Kč	Skutečnost: 13 126 tis. Kč

Příjmy-Výdaje / Třída / Seskupení položek / Položka / Paragraf	Rozpočet		
	Schválený 2020	Po změnách 12. 2020	Skutečnost 12. 2020
 Příjmy	66 421	77 288	77 295
 Daňové příjmy	51 929	54 763	54 764
 Nedaňové příjmy	10 809	9 887	9 892
 Kapitálové příjmy	0	2 445	2 445
 Přijaté transfery	3 683	10 194	10 194
 Výdaje	124 919	146 455	64 169
 Běžné výdaje	52 938	61 847	50 736
 Kapitálové výdaje	71 981	84 607	13 432

Zdroj: (www.monitor.statnipokladna.cz)

4.5.2 Rozpočet v roce 2021

V roce 2021 činil výsledek hospodaření záporný výsledek ve výši 8 milionů korun. Největšími výdajovými položkami v oblasti běžných výdajů byly opět provoz základní školy a svoz komunálního odpadu. V oblasti kapitálových výdajů to pak byly základní škola a nebytové hospodářství. Největší část příjmů opět tvořili příjmy daňové.

Obrázek 7 - rozpočet v roce 2021

období: 12. 2021 částky v: tisících

ZÁKLADNÍ UKAZATELE

PŘÍJMY KONSOLIDOVANÉ	VÝDAJE KONSOLIDOVANÉ	SALDO KONSOLIDOVANÉ
Schválený rozpočet (celorok): 58 373 tis. Kč	Schválený rozpočet (celorok): 136 090 tis. Kč	Schválený rozpočet (celorok): -77 717 tis. Kč
Skutečnost: 86 961 tis. Kč	Skutečnost: 95 272 tis. Kč	Skutečnost: -8 310 tis. Kč

Příjmy-Výdaje / Třída / Seskupení položek / Položka / Paragraf	Rozpočet		
	Schválený 2021	Po změnách 12. 2021	Skutečnost 12. 2021
☐ Příjmy	58 373	87 095	86 961
☐ Daňové příjmy	43 539	60 951	60 885
☐ Nedaňové příjmy	11 231	14 540	14 472
☐ Kapitálové příjmy	0	2 008	2 008
☐ Přijaté transfery	3 603	9 597	9 597
☐ Výdaje	136 090	152 451	95 272
☐ Běžné výdaje	49 710	58 999	53 889
☐ Kapitálové výdaje	86 380	93 452	41 382

Zdroj: (www.monitor.statnipokladna.cz)

4.5.3 Rozpočet v roce 2022

Výsledek hospodaření v roce 2022 byl ze všech sledovaných let nejvíce záporný. Celkově překročily výdaje příjmy o 10,5 milionu korun. Přestože se jednalo o rok s dosud největšími příjmy, tak kromě již standartních běžných výdajů se zvedly i výdaje kapitálové a to především v položce stavby ve výši celkem 43 milionů.

ZÁKLADNÍ UKAZATELE

PŘÍJMY KONSOLIDOVANÉ	VÝDAJE KONSOLIDOVANÉ	SALDO KONSOLIDOVANÉ
Schválený rozpočet (celorok): 63 071 tis. Kč	Schválený rozpočet (celorok): 125 945 tis. Kč	Schválený rozpočet (celorok): -62 874 tis. Kč
Skutečnost: 92 542 tis. Kč	Skutečnost: 103 043 tis. Kč	Skutečnost: -10 501 tis. Kč

Příjmy-Výdaje / Třída / Seskupení položek / Položka / Paragraf	Rozpočet		
	Schválený 2022	Po změnách 12. 2022	Skutečnost 12. 2022
☐ Příjmy	63 071	92 542	92 542
☐ Daňové příjmy	49 330	69 480	69 480
☐ Nedaňové příjmy	9 996	13 541	13 541
☐ Kapitálové příjmy	0	300	300
☐ Přijaté transfery	3 745	9 222	9 222
☐ Výdaje	125 945	146 963	103 043
☐ Běžné výdaje	54 575	62 958	53 582
☐ Kapitálové výdaje	71 370	84 005	49 461

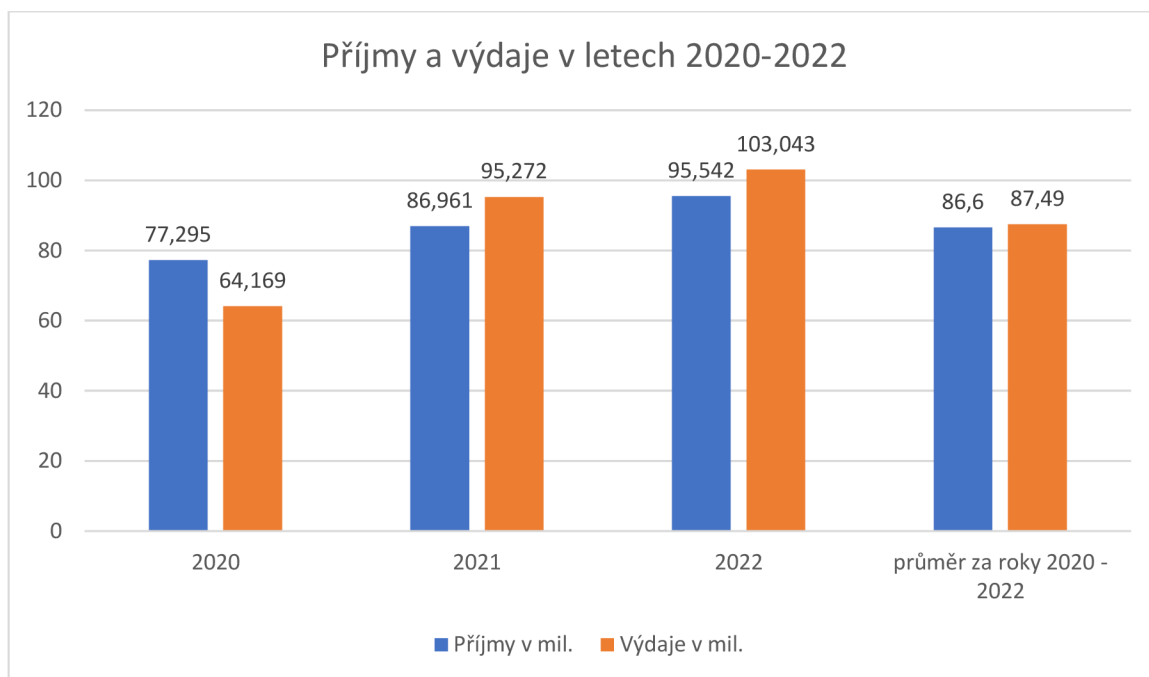
Zdroj: (www.monitor.statnipokladna.cz)

V grafu č.6 lze vidět, že příjmy i výdaje za poslední roky rostou, avšak kromě roku 2020, kdy byl přebytek 13 milionů, od roku 2021 výdaje převyšují příjmy. Ve výsledku lze říci, že průměrně je rozpočet od roku 2020 do roku 2022 vyrovnaný.

Stav k 30.11.2023 je takový, že výdaje za tento rok jsou o 7 milionů vyšší než příjmy, kdy příjmy obce tvoří 96 milionů a výdaje 103 milionů korun.

(www.monitor.statnipokladna.cz)

Graf 6 – příjmy a výdaje v letech 2020-2022

Zdroj: (vlastní zpracování dle www.monitor.statnipokladna.cz)

4.6 Političtí aktéři v obci

Vývoj politických stran v obci od roku 2010 byl poměrně značný. Všechny voleby v tomto období se z tradičních stran zúčastnily pouze Občanská demokratická strana (ODS) a Komunistická strana Čech a Moravy (KSČM). V současnosti tvoří zastupitelstvo ODS + nezávislí kandidáti, Sdružení nezávislých kandidátů Janovice Jinak, Sdružení nezávislých kandidátů Hasiči a KSČM. V minulosti působili v obci strany – Česká strana sociálně demokratická (ČSSD), Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová (KDU-ČSL), Starostové a nezávislí (STAN). Jedinou stranou, kandidovala, ale nikdy svého zastupitele neměla je TOP 09.

Zastupitelstvo čítá 15 členů. Podle rozhovoru s místostarostkou obce vedeného v roce 2020 hrálo velkou roli ve volení zastupitelů vždy to, jako roli a pověst daná osobnost ve městě zastávala a ne za jakou stranu kandidovala. Jedinou výjimkou jsou voliči KSČM, kteří prý volí pouze kandidáty z této strany.

4.7 Komparace výsledků v letech 2010-2022

4.7.1 Volby do zastupitelstva 2010

V roce 2010 kandidovalo do zastupitelstva 7 různých subjektů. Jmenovitě Hasiči – sdružení nezávislých kandidátů, Nezávislí 2010, KSČM, TOP 09, ODS, ČSSD a KDU-ČSL. Všechny strany měly 15 kandidátů, kromě strany TOP 09, která měla kandidáty pouze 4. Účast u voleb byla 47,17 %.

Největší počet hlasů získali Nezávislí 2010 s celkovým počtem 4 476 hlasů. V přepočtu na procenta se jednalo o 28,96 % a sdružení získalo 5 mandátů. Druhé místo obsadila ODS se ziskem 3436 hlasů a 4 mandáty. Dále se do zastupitelstva dostala ČSSD, KSČM, KDU-ČSL a Hasiči (viz tabulka 2). Starostou se stal Mgr. Jiří Buchta ze sdružení Nezávislí 2010. (www.volby.cz)

Místostarostkou se stala Mgr. Andrea Brožková ze strany ODS. Pětičlennou radu pak doplnili 2 členové Nezávislých a jeden člen ODS. Vzniklá koalice ODS a Nezávislých má poté dle Balíkovy definice nejbližše k minimálně vítězně ideově propojené koalici.

Tabulka 2 – výsledky voleb do zastupitelstva v roce 2010

Kandidátní listina	Počet hlasů	Počet hlasů v %	Počet mandátů
Nezávislí 2010	4476	28,97	5
ODS	3436	22,24	4
ČSSD	2432	15,74	2
KSČM	1823	11,80	2
KDU-ČSL	1386	8,97	1
Hasiči	1279	8,28	1
TOP 09	621	4,02	0

Zdroj: (vlastní zpracování dle www.volby.cz)

Obrázek 9 – složení zastupitelstva po volbách v roce 2010

Kandidátní listina		Kandidát		
číslo	název	poř. číslo	příjmení, jméno, tituly	věk
1	HASIČI - SDR.NEZ.KANDID.	1	Netůuka Vlastimil	72
2	"NEZÁVISLÍ 2010"	3	Černík Miloslav MVDr.	52
2	"NEZÁVISLÍ 2010"	1	Buchta Jiří Mgr.	45
2	"NEZÁVISLÍ 2010"	2	Zvejška Karel MUDr.	59
2	"NEZÁVISLÍ 2010"	12	Kratochvíl Libor Mgr.	35
2	"NEZÁVISLÍ 2010"	6	Švarcová Lenka Mgr.	40
3	Komunistická str.Čech a Moravy	3	Novák Jaromír	66
3	Komunistická str.Čech a Moravy	1	Trávníček Jaroslav	61
5	Občanská demokratická strana	4	Nešporová Karla MUDr.	55
5	Občanská demokratická strana	5	Srbová Dagmar Mgr.	58
5	Občanská demokratická strana	8	Vopolková Jaroslava	63
5	Občanská demokratická strana	2	Černíková Andrea Mgr.	28
6	Česká str.sociálně demokrat.	4	Kopecký Milan	50
6	Česká str.sociálně demokrat.	1	Jech Petr Mgr.	44
7	Křesť.demokr.unie-Čs.str.lid.	1	Červený Květoslav	42

Zdroj: www.volby.cz

4.7.2 Volby od zastupitelstva 2014

V roce 2014 kandidovalo do obce 6 subjektů. Jednalo se o stejné jako v roce vyjma strany TOP 09. Všechny strany opět dokázali naplnit své kandidátní listiny 15 kandidáty. Účast v tomto roce klesla na 42,23 %. Vítězství ve volbách obhájili Nezávislí 2014 se ziskem 5 mandátů a 4610 hlasů. Druhá se opět umístila ODS, tentokrát se 3 mandáty a 2662 hlasy. Do zastupitelstva se dostaly všechny kandidující subjekty (viz tabulka 3). Starostou se stal opět Mgr. Jiří Buchta se sdružení Nezávislí 2014. (www.volby.cz)

Na post místostarostky byla znovuzvolena Mgr. Andrea Brožková. Rada se opět skládala ze členů ODS a Nezávislých. Stejně tak koalice, která opět dle Balíka byla minimálně vítězně ideově propojená, tentokrát však opravdu s minimální většinou

Tabulka 3 - výsledky voleb do zastupitelstva v roce 2014

Kandidátní listina	Počet hlasů	Počet hlasů v %	Počet mandátů
Nezávislí 2014	4610	33,91	5
ODS	2662	19,58	3
Hasiči	1753	12,89	2
KDU-ČSL	1605	11,80	2
ČSSD	1554	11,43	2
KSČM	1407	10,35	1

Zdroj: (vlastní zpracování dle www.volby.cz)

Obrázek 10 – složení zastupitelstva po volbách v roce 2014

Kandidátní listina		Kandidát		
číslo	název	poř. číslo	příjmení, jméno, tituly	věk
1	Občanská demokratická strana	2	Nešporová Karla MUDr.	59
1	Občanská demokratická strana	1	Brožková Andrea Mgr.	32
1	Občanská demokratická strana	3	Filip Vladislav	40
2	Hasiči	4	Pěkná Zuzana Mgr.	27
2	Hasiči	3	Karda Aleš Ing.	40
3	Komunistická str.Čech a Moravy	1	TRÁVNÍČEK Jaroslav	65
4	Křesť.demokr.unie-Čs.str.lid.	1	Červený Květoslav	46
4	Křesť.demokr.unie-Čs.str.lid.	6	Mašín Radek MVDr.	40
5	Česká str.sociálně demokrat.	2	Kopecký Milan	54
5	Česká str.sociálně demokrat.	1	Filip Miroslav DiS.	42
6	NEZÁVISLÍ 2014	1	Buchta Jiří Mgr.	49
6	NEZÁVISLÍ 2014	3	Černík Miloslav MVDr.	56
6	NEZÁVISLÍ 2014	2	Zvejška Karel MUDr.	63
6	NEZÁVISLÍ 2014	4	Kratochvíl Libor Mgr.	39
6	NEZÁVISLÍ 2014	5	Švarcová Lenka Mgr.	44

Zdroj: www.volby.cz

4.7.3 Volby do zastupitelstva 2018

V roce 2018 se opět počet subjektů zmenšil a to na 5. Oproti minulým rokům, nekandidovaly strany ČSSD a KDU-ČSL. Naopak novou stranou na kandidátní listině se stali Starostové a nezávislí (STAN). Zbytek tvořily již tradiční subjekty z minulých let. Možná i tato obměna klasických kandidátních listin, přispěla k tomu, že ze sledovaných let byla vůbec nejvyšší volební účast a to 47,27 % což je o více než 5 % vyšší než v minulých volbách. Vítězem se stal STAN se ziskem 4815 hlasů a 34,29 %. To přineslo straně 5 mandátů. Druhé tentokrát skončilo sdružení Nezávislí 2018 s celkovým počtem 3354 hlasů a 4 mandáty. Novým starostou se stal Petr Barták ze strany STAN. (www.volby.cz) Post místostarosty tentokrát zastával Milan Kopecký ze strany Hasičů. Vítěznou koalici utvořily strany STAN, Hasičů a KSČM. V tomto případě by se dle Balíka jednalo o minimálně vítězně ideově nepropojenou koalici, kdy jsou strany STAN a KSČM od sebe velmi daleko na politickém spektru. Avšak vzhledem k tomu, že samotní kandidáty jsou převážně bez politické příslušnosti, nelze zcela přesně určit, kam se na politickém spektru zařazují.

Tabulka 4 - výsledky voleb do zastupitelstva v roce 2018

Kandidátní listina	Počet hlasů	Počet hlasů v %	Počet mandátů
STAN	4815	34,29	5
Nezávislí 2018	3354	22,29	4
ODS	3148	20,92	3
Hasiči	2433	16,17	2
KSČM	1293	8,59	1

Zdroj: (vlastní zpracování dle www.volby.cz)

Obrázek 11 – složení zastupitelstva po volbách v roce 2018

Kandidátní listina		Kandidát		
číslo	název	poř. číslo	příjmení, jméno, tituly	věk
1	STAROSTOVÉ A NEZÁVISLÍ	2	Filip Vladislav	44
1	STAROSTOVÉ A NEZÁVISLÍ	5	Červený Květoslav	50
1	STAROSTOVÉ A NEZÁVISLÍ	3	Mašín Radek	43
1	STAROSTOVÉ A NEZÁVISLÍ	1	Barták Petr	51
1	STAROSTOVÉ A NEZÁVISLÍ	10	Mižišin Michal	46
2	Komunistická str.Čech a Moravy	1	Trávníček Jaroslav	69
3	HASIČI	1	Kopecký Milan	58
3	HASIČI	8	Pěkná Zuzana Mgr.	31
4	Občanská demokratická strana	1	Brožková Andrea Mgr.	36
4	Občanská demokratická strana	5	Nešporová Karla MUDr.	63
4	Občanská demokratická strana	4	Bohatec Pavel MVDr.	56
5	"NEZÁVISLÍ 2018"	3	Černík Miloslav MVDr.	60
5	"NEZÁVISLÍ 2018"	4	Kratochvíl Libor Mgr.	43
5	"NEZÁVISLÍ 2018"	2	Švarcová Lenka Mgr.	48
5	"NEZÁVISLÍ 2018"	1	Zvejška Karel MUDr.	67

Zdroj: www.volby.cz

4.7.4 Volby do zastupitelstva 2022

V roce 2022 se téměř již tradičně počet kandidátních listin zmenšil o 1. Změnu způsobilo sloučení kandidátních listin ODS a Nezávislých, pod jednotný název ODS a nezávislí kandidáti. Zároveň stranu STAN nahradilo sdružení nezávislých kandidátů Janovice Jinak. Při porovnání členů zastupitelstva z minulých voleb a voleb v roce 2022, je však možné vidět, že zvolení zastupitelé STAN a Janovice Jinak téměř shodují.

Účast u voleb v tomto roce poklesla na 45,91 %. Vítězem se stalo ODS a nezávislí kandidáti, kteří získali 6 mandátů. Druhé místo obsadily Janovice Jinak se ziskem 5 mandátů. Všem stranám se opět podařilo dostat do zastupitelstva. Starostou zůstal i nadále Petr Barták, tentokrát z Janovice Jinak. (www.volby.cz)

Novou místostarostkou se stala Mgr. Zuzana Pěkná ze strany Hasičů. Rada se skládala ze členů Janovice Jinak a Hasičů, kdy i tyto dvě strany po volbách utvořily koalici. Opět lze

jen těžko určit, o jakou minimálně vítěznou koalici se jedná, ale vzhledem k rozhovorům, které autor provedl se zastupiteli stran, má tato koalice blíže k minimálně vítězně ideově propojené koalici.

Tabulka 5 - výsledky voleb do zastupitelstva v roce 2022

Kandidátní listina	Počet hlasů	Počet hlasů v %	Počet mandátů
ODS a nezávislí kandidáti	5200	37,14	6
Janovice Jinak	4719	33,71	5
Hasiči	2579	18,42	3
KSČM	1500	10,71	1

Zdroj: (vlastní zpracování dle www.volby.cz)

Obrázek 12 – složení zastupitelstva po volbách v roce 2022

Kandidátní listina		Kandidát		
číslo	název	poř. číslo	příjmení, jméno, tituly	věk
1	Janovice Jinak	2	Filip Vladislav	48
1	Janovice Jinak	3	Mašín Radek MVDr.	47
1	Janovice Jinak	8	Mižišin Michal	50
1	Janovice Jinak	9	Mašínová Miroslava MVDr.	47
1	Janovice Jinak	1	Barták Petr	55
2	Hasiči	1	Pěkná Zuzana Mgr.	35
2	Hasiči	2	Kopecký Milan	62
2	Hasiči	15	Urban Jaroslav	75
3	Komunistická str.Čech ...	2	Javůrek Miroslav	49
4	ODS a nezávislí kandid...	4	Kratochvíl Libor Mgr.	46
4	ODS a nezávislí kandid...	1	Brožková Andrea Mgr.	40
4	ODS a nezávislí kandid...	5	Jelínek Libor	38
4	ODS a nezávislí kandid...	14	Černík Petr	38
4	ODS a nezávislí kandid...	13	Králová Martina MUDr.	45
4	ODS a nezávislí kandid...	2	Zvejška Karel MUDr.	71

Zdroj: www.volby.cz

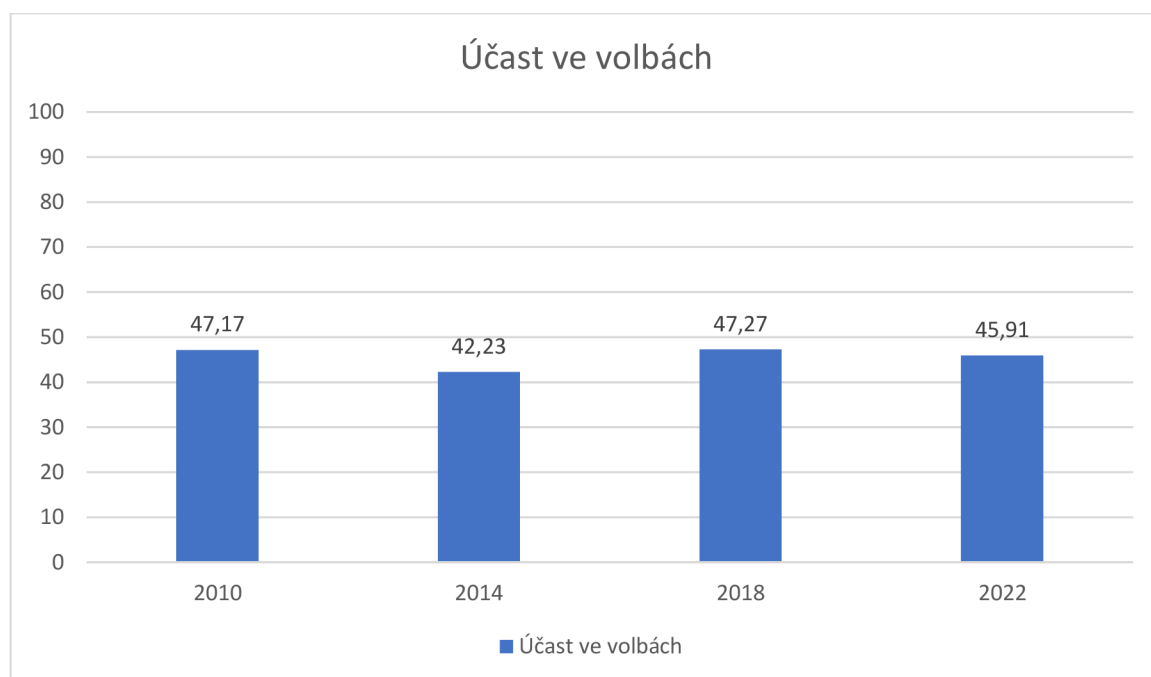
4.7.5 Shrnutí výsledků v letech 2010-2022

Obecně lze říci, že účast u voleb je v rámci okresu Kutná Hora, kde se obec nachází, je podprůměrná. Průměrná účast za sledované období v obci činila 45,645 %. V ani jediných volbách nepřekročila účast u voleb polovinu. Největší účast byla zaznamenána ve volbách v roce 2018 a nejmenší v roce 2014.

Za nejúspěšnější subjekt lze považovat sdružení nezávislých kandidátů Nezávislí, kteří volby vyhráli v letech 2010 a 2014 a později ve spojení s ODS i v roce 2022.

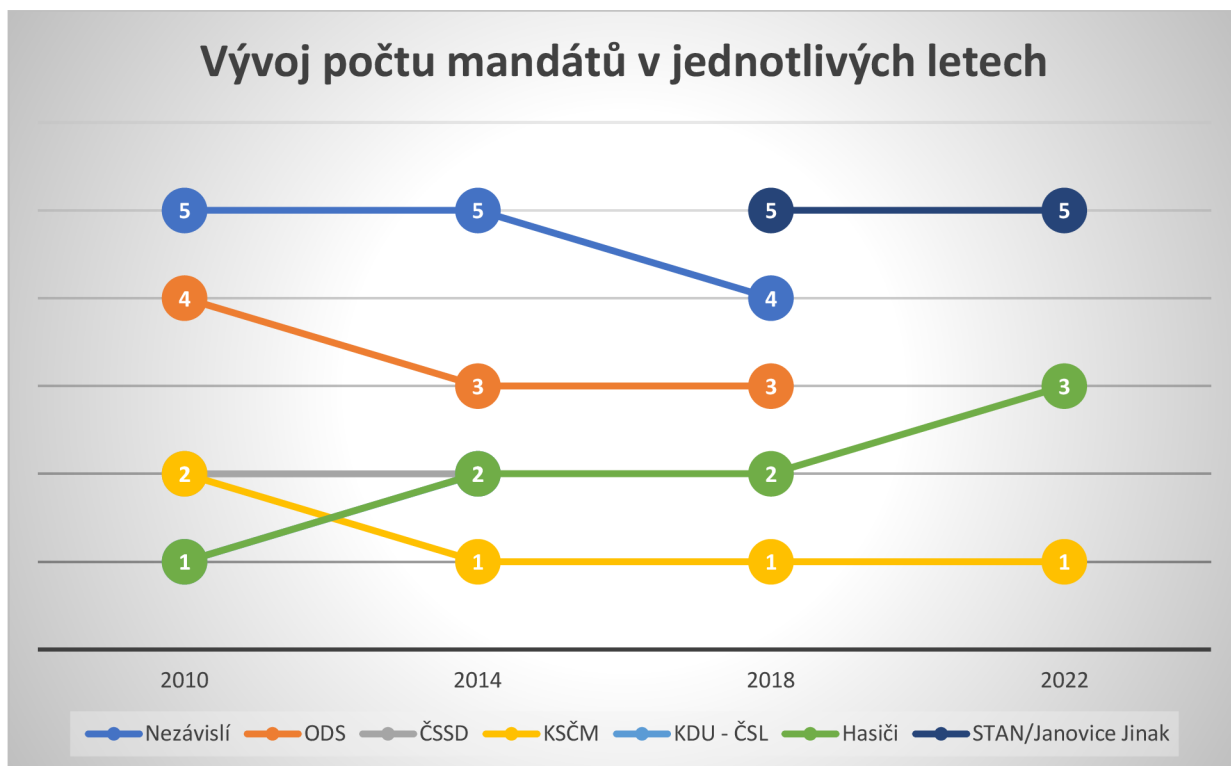
Zajímavostí je i, že při každých dalších volbách od roku 2010 ubyl vždy jeden subjekt mezi volitelnými kandidátními listinami.

Graf 7 – Volební účast v letech 2010–2022

Zdroj: vlastní zpracování dle www.volby.cz

Graf 8 – Vývoj počtu mandátů v jednotlivých volbách

Zdroj – vlastní zpracování dle www.volby.cz

4.7.6 Porovnání s Jüptnerovou typologií koalic

Obec se podle Jüptnera řadí mezi obce menší střední velikosti, jelikož počet obyvatel se pohybuje mezi 1701–9000 obyvateli. Této typologii skutečně město odpovídá. Voliči se rozhodují podle jmen na kandidátce, málokdo dá na název kandidátní listiny. Kandidátní listiny za poslední 4 volby byly až na vzácné výjimky vždy maximálně zaplněny, tedy toto odpovídá snaze získat hlasy díky jménu na kandidátce. Kromě několika málo případů se jedná o kandidáty bez politické příslušnosti. Co se týče politického soupeření v obci, je to hodně proměnlivé. Existují oblasti, v kterých se zástupci shodnou, v některých naopak mají rozličný názor.

4.8 Analýza rozhovorů

Rozhovory byly uskutečněny se současnými zástupci stran Janovice Jinak, Hasiči a ODS + NK. Mezi respondenty se nacházel i starosta a místostarostka obce Uhlířské Janovice. Respondenti odpovídaly na několik otázek, které se týkaly vize, identifikace a problémů obce.

4.8.1 Charakteristika obce

Po roce 1989 došlo v jistých oblastech k rozvoji a v jistých oblastech k úpadku. Co se týče rozvoje, bylo vyzdvihnut rozvoj služeb (banky, pojišťovny), kdy byla obec v těchto službách na úrovni okresních měst. Zároveň v 90. letech přišel velký zájem o různé kulturní akce a plesy, který ale upadal a v současnosti v obci není sál, kde by se takové akce daly pořádat.

Velkým negativem je úpadek průmyslu, který v dřívějších dobách, kromě těžkého průmyslu byl v obci obsažen. Tím, že průmysl upadal, mělo to obci dopad i na nezaměstnanost. V současnosti je největším zaměstnavatelem v obci domov pro seniory a školství. Mnoho lidí však jezdí pracovat mimo Uhlířské Janovice do velkých měst. Dalším negativem je stav Václavského náměstí, na který je v současnosti vyhlášena architektonická soutěž, kdy jde ale o dlouhodobý vývoj.

Co se týče charakteristiky obce, respondenti se shodli na zemědělsko-průmyslové obci, kdy v minulosti převažovalo zemědělství a v současnosti strojný průmysl. Zároveň jsou Uhlířské Janovice obcí spádovou, kdy se do místní základní školy sjíždí lidé z okolních obcí. Ve obci je i stavební úřad.

Co se týče funkčních období jednotlivých starostů, byl zmíněn starosta Morava, který se věnoval obnově rybníků. Celkově se za poslední čtyři volební období, kdy starostou byl Mgr. Jiří Buchta a pan Petr Barták se jednalo o udržovací práce a postupný vývoj obce.

4.8.2 Vize a problémy v obci

Co se týče vize obce, jedná se o to udržet vyrovnané hospodářství, investovat do rozvoje města a služeb. Velkým bodem, který se řeší již dlouhé roky je Václavské náměstí, které je ve špatném stavu. Obec chce dále vybudovat kulturní a sportovní centrum. Dále bylo zmíněno zlepšení železniční dopravy a částečné obnovení průmyslu v obci.

Investorů v obci příliš nebylo. Vztah k nim v obci je spíše zdrženlivý, kvůli špatné zkušenosti s výstavbou bytových domů v obci, kdy obec investovány vyšla vstříc, avšak v současnosti je po několika komplikacích výstavba pozastavena. To obec zároveň brzdí v dalších oblastech, jako je například výstavba komunikace.

Mezi problémy obce byl opět zařazen stav náměstí, nemožnost pořádat kulturní akce z důvodu absence prostoru a výše zmíněné bytové domy. Co se týče ekonomických problémů, obec žádné nemá, kdy i přesto, že v posledních letech byl rozpočet schodkový, rezervy z předchozích let ho dokáží vždy pokrýt.

Za velký problém je považován vytíženost hlavní komunikace – krajské silnice č.125, která obec protíná. Za posledních 5 let se počet aut, která obcí projíždí zvedl zhruba o polovinu, kdy se v minulosti jednalo zhruba o 4000 aut denně a v současnosti o zhruba 6000–6500 denně, navíc spousta z nich jsou kamiony. Mezi tyto vozidla se navíc nepočítají auta, která jezdí pouze po městě, což působí obrovské zatížení na tuto komunikaci.

4.8.3 Konflikty v obci a politické konflikty

V obci jako takové nelze identifikovat skupiny, které by proti sobě brojily. Když se jedná o nějaké neshody, jedná se o spíše jednotlivé epizody, kdy část obyvatel nesouhlasí s určitou věcí. Jako příklad byla uvedena stavba bytových domů či supermarketu. Nikdo z respondentů však nedokázal identifikovat skupinu, která by v obci způsobovala konflikty.

Co se týče zájmových skupin v zastupitelstvu, respondenti uvedli hasiče a členy Sokola.

Žádný určitý dlouhodobý politický konflikt v obci není. Jedná se opět spíše o krátkodobé záležitosti. Neshody bývají ohledně investování, financování spolků a prodeje majetku. Jako jedna z posledních neshod, byla uvedena výstavba parkovacího systému na náměstí.

Jedna z otázek autora byla směřována i na změnu strany STAN na stranu Janovice Jinak ve volbách v roce 2022. Ta nastala z důvodu korupční kauzy, která byla ve spojení právě se stranou STAN. Voliči tehdy sdělili kandidátům, že jsou ochotni pro ně hlasovat, pokud změní název kandidátní listiny. Dalším prvkem změny byl nesouhlas s některými kroky strany.

4.8.4 Volení rady a vývoj politických stran

V obci v letech 2010-2018 byla složena rada pouze z vítězné koalice ODS a Nezávislých. V té době nebyl post v radě nabídnut jiné straně, což způsobilo, že v roce 2018 kdy se po volbách vlády ujaly strany STAN, Hasiči a KSČM, byla rada opět složena pouze z vítězných stran. Po posledních volbách byl post v radě nabídnut i opozici, ta však nabídku odmítla.

Ohledně volení starostů, od roku 2010–2018 se dle respondentů jednalo spíše o kompromisní záležitost, v posledních volbách se jednalo spíše o ostré hlasování ve stylu vláda/opozice.

V práci byla již zmínka o trendu, kdy v každých volbách je o jednu kandidátní listinu méně. To je způsobeno určitým nezájmem obyvatel o místní politiku a neochotě podílet se na chodu města. V situaci, kdy má obec něco málo přes 3000 obyvatel, do zastupitelstva kandiduje 60 lidí (4 kandidátní listiny naplněné po 15 kandidátech).

4.8.5 Identifikace respondentů

Většina respondentů se identifikovala jako středo-pravice až pravice. Někteří respondenti se nedokázali úplně na politickém spektru zařadit.

Všichni vstupovali do politiky s cílem změnit chod města, popřípadě se na něm přímo podílet, ať už po vlastním rozhodnutí, či k tomu byli vyzváni. Zároveň se většina respondentů shodla, že jejich představy byly částečně zkreslené a představy nebyly naplněny.

5 Závěr

Tato práce byla zpracována jako případová studie v obci Uhlířské Janovice. Práce byla rozdělena na část teoretickou a praktickou. Za cíl této práce bylo charakterizovat hlavní socioekonomické ukazatele obce a vyhodnotit jejich vliv na vývoj a fungování místní samosprávy, identifikovat aktéry politického procesu v obci a jejich vztahy.

Praktická část práce zpracovává historii obce Uhlířské Janovice, analyzuje demografické údaje o obyvatelstvu v obci, jeho struktuře a vývoji, podle které lze říct, že počet obyvatel víceméně stagnuje. Co se týče nezaměstnanosti, ta sice klesla, ale díky rozhovorům je zřejmé, že počet pracovních příležitostí není tak veliký a spousta obyvatel tak za prací dojíždí.

Dále práce charakterizuje zástavbu obce, která je až na pár výjimek nízkopodlažního charakteru a analyzuje její socio-ekonomickou situaci, včetně rozpočtu, výnosů a výdajů, které byly za poslední roky schodkové, avšak rezervy z let minulých stačily na to, aby byl tento schodek pokryt. Zároveň je dobře zřejmé, že největší výdaje v obci tvoří běžné služby, investice do školství a výstavba a oprava komunikací.

Další kapitola zpracovává výsledky volebních období od roku 2010 do roku 2022, zkoumá změny ve složení zastupitelstva a změny na pozicích ve vedení města, které se po volbách v roce 2018 značně změnilo a k moci se dostala opozice. V obci pak ve sledovaném období vzniklé koalice odpovídají dle Balíkovy typologie koalic minimálně vítězným koalicím. Některé z koalic, které ve sledovaném období v obci vznikly, pak díky rozdílné ideologii stran svědčí o tom, že v obci nehraje ideologie při sestavování koalic příliš významnou roli.

Poslední část, ve které je provedena interpretace rozhovorů s politickými aktéry z obce, ukazuje výsledky této práce. Tedy, že obec politickým jednáním dle velikosti odpovídá typologii obcí obdobné velikosti dle Jüptnerovy teorii koalic. Dále, že se političtí aktéři příliš neliší, co se týče názorů na budoucí vývoj obce. V obci pak nebyly definovány významné, dlouhodobé konfliktní linie. Při sestavování rady opět převažuje minimální vítězná koalice. Politický styl v obci je konsensuální a mezi oběma stranami nedochází k velkým a častým sporům.

Mezi faktory, které všechny tyto ukazatele ovlivňuje je počet obyvatel, který podle toho kolik se jich v obci nachází, odpovídá velikostně kategorii obce menší střední velikosti dle Jüptnerovy teorii koalic. Dalším faktorem je určitě téměř neexistence

konfliktních liniích v obci, kdy se na úrovni obyvatel bavíme o absolutně minimálních konfliktech, na politické úrovni pak mírné neshody například s investováním v obci. Jeden z dalších faktorů je pak trvale nízká voličská účast a neochota velké části obyvatel zajímat se o komunální politiku, která může způsobovat úbytek kandidátních listin v každých volbách.

6 Seznam použitých zdrojů

6.1 Literární zdroje

Balík, S. (2009). Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky (1.vydání) Praha: Grada

Čmejrek, J., Bubeníček, V., Čopík, J. (2010). Demokracie v lokálním politickém prostoru: Specifika politického života v obcích ČR (1.vydání) Praha: Grada

Gerloch, A., Hřebejk, J., Zoubek, V. (1996). Ústavní systém České republiky (2.vydání) Praha: Prospektrum

Hloušek, V., Kopeček, L. (2004) Konfliktní demokracie: Moderní masová politika ve střední Evropě (1.vydání) Praha : Filosofia

Chytilík, R., Šedo, J., Lebeda, T., Čaloud, D. (2009) Volební systémy (2.vydání) Praha : Portál

Jüptner, P. (2004) Komunální koalice a politické modely, Politologická revue 2/2004: 81–101.

Klíma, M. (1998) Volby a politické strany v moderních demokraciích (1.vydání) Praha : Radix

Koudelka, Z. (2007). Samospráva (1.vydání), Praha : Linde

Matějů, P., Vlachová, K. (2000) Nerovnost, spravedlnost, politika : Česká republika 1991-1998, Praha : SLON

6.2 Internetové zdroje

Uhlířské Janovice: Z historie města, dostupné z:

<https://www.uhlirskejanovice.cz/z%2Dhistorie%2Dmesta/d-119661/p1=12656>

GeoPas.cz: Město Uhlířské Janovice, dostupné z: <https://geopas.cz/obce/534498#economic>

Monitor státní pokladna: Město Uhlířské Janovice (Kutná Hora), dostupné z:

<https://monitor.statnipokladna.cz/ucetni-jednotka/00236527/rozpocet/souhrnny?obdobi=2311&rad=t>

Uhlířské Janovice: Územní plán města, dostupné z:

<https://www.uhlirskejanovice.cz/uzemni-plan-mesta-uhlirske-janovice/ds-6746>

Český statistický úřad: Demografická ročenka měst 2012-2021: Uhlířské Janovice, dostupné z:

<https://www.czso.cz/csu/czso/mesta-v-cr-pism-s-az-u-geld23s7n0>

Český statistický úřad: Volby.cz: Volby do zastupitelstev obcí, dostupné z:

<https://volby.cz/pls/kv2010/kv1111?xjazyk=CZ&xid=1&xdz=2&xnumnuts=2105&xobec=534498&xstat=0&xvyber=0>

Portál veřejné správy: Volby do zastupitelstev obcí, dostupné z:

<https://portal.gov.cz/rozcestniky/volby-do-zastupitelstev-obci-RZC-118>

6.3 Zákony

Zákon č.128/2000 sb., zákon o obcích

Zákon č.491/2001 sb., zákon o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů

7 Seznam obrázků, tabulek, grafů a zkratk

7.1 Seznam obrázků

Obrázek 1 – počet mandátů podle počtu obyvatel obce	15
Obrázek 2 - Počet rozdělovaných mandátů podle počtu obyvatel kraje	18
Obrázek 3 – vývoj stranického systému v obci Doubice	24
Obrázek 4 – Třídy a typy koalic	26
Obrázek 5 – znak obce Uhlířské Janovice	31
Obrázek 6 – rozpočet v roce 2020	38
Obrázek 7 - rozpočet v roce 2021	39
Obrázek 8 - rozpočet v roce 2022	40
Obrázek 9 – složení zastupitelstva po volbách v roce 2010	43
Obrázek 10 – složení zastupitelstva po volbách v roce 2014	44
Obrázek 11 – složení zastupitelstva po volbách v roce 2018	46
Obrázek 12 – složení zastupitelstva po volbách v roce 2022	47

7.2 Seznam tabulek

Tabulka 1 - přírůstek obyvatelstva.....	35
Tabulka 2 – výsledky voleb do zastupitelstva v roce 2010	42
Tabulka 3 - výsledky voleb do zastupitelstva v roce 2014	44
Tabulka 4 - výsledky voleb do zastupitelstva v roce 2018	45
Tabulka 5 - výsledky voleb do zastupitelstva v roce 2022	47

7.3 Seznam grafů

Graf 1 - struktura obyvatelstva	33
Graf 2- vývoj počtu obyvatel od roku 1961 do roku 2022	33
Graf 3 – průměrný věk v obci	34
Graf 4 – přírůstek obyvatelstva.....	35
Graf 5 – nezaměstnanost.....	36
Graf 6 – příjmy a výdaje v letech 2020-2022	41
Graf 7 – Volební účast v letech 2010–2022	48
Graf 8 – Vývoj počtu mandátů v jednotlivých volbách.....	49

7.4 Seznam použitých zkratk

ODS – Občanská demokratická strana

ČSSD – Česká strana sociálně demokratická

KSČM – Komunistická strana Čech a Moravy

STAN – Starostové a nezávislí

KDU – ČSL – Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová

Přílohy

Seznam otázek, které byly položeny respondentům:

Dokážete zhodnotit vývoj obce po roce 1989? Jak se obec rozvíjela, popřípadě upadala?

Dokážete definovat charakter obce? Jedná se spíše o rekreační, zemědělskou nebo kulturní? Měnila se tato charakteristika v průběhu let?

Jak byste hodnotil/a funkční období jednotlivých starostů? Máte k nim něco, co se Vám hned vybaví?

Jaká je vize obce? Kam obec směřuje? Jaký je vztah k investorům v obci?

Jaké má obec problémy? Jedná se o problémy ekonomické (nedostatek prostředků, hospodaření), vztahové nebo politické (napětí v obci, konflikty) nebo technické (osvětlení, cesty, potřeby školek nebo škol)?

Jak jste se dostal k politice? Rozhodl jste se sám, nebo Vás někdo vyzval?

Jaké představy jste měl, když jste do politiky vstupoval? Popřípadě, zda se Vám splnili?

Pokud jste změnil politickou stranu, z jakého důvodu?

Kam byste se zařadil na politické škále (levice/pravice)?

Existují v obci nějaké konfliktní skupiny – např.: starousedlíci x naplavenina, popřípadě, řekl byste, že danou skupinu reprezentuje nějaká strana v zastupitelstvu?

Z jakého důvodu došlo ke změně, kdy se ze strany STAN staly v dalších volbách NK Janovice Jinak?

Jsou v obci nějaké politické konflikty? Čeho se týkají? Řekl byste, že jde o nějaké dlouhodobé spory?

Jak se volí starosta? Je to spíše kompromisní záležitost, nebo se jedná o ostré hlasování ve stylu vláda/opozice?

Proč myslíte, že je v obci takový počet politických stran, kolik jich je. Proč se ostatní strany nepodílí na radě města?